

644
1994

ISSN 0132-6028

ԳԻՏԱՆԻ

12 ամ.

1

1994

ლევან მაღაზონია

სისხლი სისხლით არ გაიგანება

აქმის 2 მოქმედებად და 4 სურათად

მოქმედი პირნი:

რომანოზ ჯაში
რატი ტურაქელაძე
ვივოლა
ფილიპე კილაძე
ცირა – რატის მეუღლე
ეთერი – ვივოლას მეუღლე
ბონია
ზოსიკე
აქთაფიანი გავვლელი

I მოქმედება

სურათი I

ზაფხულია. უკან, მთაზე, აგარაკი მო-
ჩანს.

შემოდინან: რატი და ვივოლა.

რატი – ამდენი სიარული უკვე აღარ
შემიძლია; ძლივს ვითქვამ სულს.

ვივოლა – მეც დავიძალე (ქვაზე
ჯდება). თან დღეს ძალიან დააცხუნა.

რატი – ადრე უნდო წამოვსულიყა-
ვით. შენ შუადღემდე ლოგინიდან ვერ
აგაგდებს კაცი. ასე ადვილი რომ იყოს
სამოსახლოს მივინება, ამდენ ხანს კი არ
ვიწანწალებდით. ეჰ, მუხლები მღალა-
ტობენ უკვე, სივარეტის ბრალია.

ვივოლა – მეორე კვირაა, რაც და-
ვეებთ, არა?

რატი – მეცხრე დღეა. ე, ჩემი სახ-
ლი რა კარგად მოჩანს აქედან, ხედავ?

ვივოლა – ყველა ერთმანეთს გავეს
და...

რატი – ცაცხვების გვერდით. შენი
სახლის მარტო სახურავი მოჩანს, კლუ-
ბი ეფარება. ვერც ცაცხვებს ხედავ? რამ
დაგაბრმავა ასე.

ვივოლა – ყოველი გოჯი მიწა გა-
ყიდულია; რა აზრი აქვს სამოსახლოს
ქებნას... უჰ, მომწყურდა ძალიან.

რატი – გააყოლე თვალი იმ ცაცხ-
ვებს. ასე, ჰირდაპირ.

ვივოლა – ვხედავ, ვხედავ; მომათ-
ქმევეინე სული.

რატი – შენისთანა კაცი სამოსახ-
ლოს ვერ მიმაგნებინებს ნამდვილად.

ვივოლა – აქ ყველა ადგილი კარ-
გია. თუ მოგცეს, რა თქმა უნდა.

რატი – შეილისთვის მინდა, მტრის-
თვის ხომ არა. ხრიოკი და უწყლო შე-
ვურჩიო ბიჭს?

ბიზოლა — რატომ! მიწა ნამდვილად კარგია აქ. ქოლგა რომ ჩაარჭო, მეორე დღეს კვირტებს ამოიყრის.

რატი — წყალიც იქნება, ალბათ, ახლომახლო (ჯოხით მიწის ჩიჩქნას იწყებს), მაგრამ მიგნება არ გინდა?

შემოდის რომანოზი

რომანოზ — გამარჯობათ.

რატი — რომანოზს სიცოცხლე და დღევრძელობა. (გოგოლას) იცნობ, ხომ? ჩვენი მეტყვევა, აქაურობის მცველი დიდებული კაცი.

ბიზოლა — როგორ არ ვიცნობ. გამარჯობათ.

რატი — ჩიტი ვერ გადაფრინდება ამ ტყეში ბატონ რომანოზის ნებართვის გარეშე, აბა!

ბიზოლა — კი, მეც გამიგია ეს.

რატი (რომანოზს) — ჩამოჯექი ცოტა ხანს, დაისვენე. პატარა ქოხის ჩასადგმელი ადგილისთვის ვერ მიმიგნია თითქმის ორი კვირაა, ჩემი ბიჭისთვის ვეძებ, დავაქორწინე. როგორც იქნა და, ხომ იცი, ყველას თავისი კუთხე უნდა... შენ როგორ ფიქრობ.

რომანოზ — აბა, რა ვიცი.

რატი — აქ ყველაფერი იხარებს, ჩემი აზრით (ისევ ამონიჩქნის მიწას). რას იტყვი შენ. დიდებული მიწაა, ნოყიერი.

რომანოზ — კი, ვერ დაიწუნებ.

რატი — რამდენი წლის ხარ, რომანოზ, არ დამიმალო, თუ კაცი ხარ.

რომანოზ — სამოცდაათს გადავაბიჯე.

რატი — ხელავ შენ? ამდენის არ მეგონე ნამდვილად.

ბიზოლა — (რომანოზს) აქ სადღაც ეკლესია ყოფილა ახლომახლო, გამიგია.

რომანოზ — იყო, კი, დაანგრეს.

რატი — აბა, რას იზამდნენ! ეკ, ჩვენი უბედურება ისაა, რომ ერთმანეთს ვჭამთ. ასე გვეონია, რომ მუდამ ვიქნებით ამ ქვეყანაზე. სიკვდილი არავის ახსოვს. რას იტყვი, რომანოზ.

რომანოზ — აბა, რა გითხრა. ყველას თავისი აზრი აქვს.

ბიზოლა — (რატოს) კაი რაღაც გამახსენდა, დამიგდე ყური. ამას წინათ გურიასი ვიყავი ერთ ოჯახში სტუმრად. იმ სუფრასთან ორი ახალშერიგებული მეზობელი იჯდა. ადრე თურმე სასიკვდილოდ დასდევდნენ წალღებით ერთმანეთს. მასპინძელი გახარებული და კმაყოფილი იყო და სულ ძმობის და სიყვარულის სადღევრძელობებს სვამდა. ძველი მტრები კი წამდაუწუმ ეხვეოდნენ ერთმანეთს. თამადა ჩემთან გადმოვიდა ალავერდს და მეც მოვიინდომე შეთქვა რაღაც დასამახსოვრებელი: უპირველეს ყოვლისა, რა თქმა უნდა, ძველი დაუძინებელი მტრების გასაგონად.

რატი — გატყობ, რაღაც სისულელე წამოროსშე.

ბიზოლა — ჩემდა საუბედუროდ, ერთი ფილოსოფოსი მომაგონდა... სულ უბრალო რამაა საჭირო, როგორც ერთმა ბრძენმა თქვა-მეთქი: როცა დილით გავიღვიძებთ, ყველამ, დიდმა თუ პატარამ, ქალმა თუ კაცმა უთხრას საკუთარ თავს, ეს ჩემი უკანასკნელი დღეა და ამ პრინციპით იცხოვროს-მეთქი ქვეყანაზე. ხომ უბრალო რამაა! როცა ადამიანს ეცოდინება, რომ ის დღე უკანასკნელია მისთვის, ცუდისთვის და ბოროტი საქმისთვის ვეღარ მოიცლის. შეიდ თურვ საათს აღარ მოანდომებს ანონიმური წერილის წერას, შური აღარ შეჭამს, აღარავის ლანძღავს და აგინებს. რომ დააკვირდუ, მართლაც ასე არ უნდა იყოს? თუ შეეცოდინება, რომ დღის ბოლოს მოვკვდება, სიგლახისთვის მეცლეუბა? მგონი, არა. ყველა გვეყარება მამინი შინაური თუ გარეული და ეცდები, სიკეთის გაკეთება მიახწრო. იქ კი, სუფრაზე, იმ ორი ახალშერიგებული მეზობლიდან ერთ-ერთმა, იცი, რა მითხრა? იმწამსვე, დაუფიქრებლად, გაჯავრებული ხმით: მაი რომ ვიცოდე, საღამომდე სულ ამოეჭუჭუავ ყველასო.

რატი — (იცინის) კარგადაც უთქვამს. რას იტყვი, რომანოზ.

რომანოვ — რა ვიცი, აბა...

რატი — (გიოვლას) ხომ ჩაგივლიტა მუცელში!

გივოლა — შენც იმისთანა ხარ — სულით და ხორციით!

რატი — კი, ბატონო, არც ვმალავ. რა ვქნა, ჩემდა საბედნიეროდ თუ საუბედნიეროდ, ასეთი გაეჩნდი ამ ქვეყანაზე. დმეტის რომ მწამდეს და მისი შიში მქონდეს, სხვანაირად ვიჭიკჭიკებდი, ალბათ. ო, ჰო, ჰო, ჰო, ისევ დაუბერა ნიაჟმა. მოვითქვი სული. არა, ხევე გამოდმაც კაი სამოსახლოებია ნამდვილად. აქვე ახლო, ფერდობზე რომ მომცენ ადგილი, ორსართულიან კოაჩია სახლს დაუდგამდი ბიჭს და მოვიხევენდი მერე მისი დუღუნისგან (ისევ ჩიჩქნის მიწას ჯოხით). ტერასებიც კარგად გაკეთდება ამ ფერდობზე. ყველაფერი იხარებს აქ, ისეთი მიწაა, ალბათ, ძვირს აფასებენ. კი, ნამდვილად ასე იქნება. არა, მართლა რა ღამაზად მოჩანს აქედან ჩემი სახლი. აშენებული და გამზადებული ვიყიდე იღბლად ააფად-მეთქი, ვერ ვიტყვი, მაგრამ, სამაგიეროდ ბევრი წვალუბაც არ დამჭირვებია. აქ კი, ამ ადგილში დღეს ზღაპრულ ფასს მოგთხოვენ. ხომ მართლაც ვამბობ, რომანოვ?

რომანოვ — რა ვიცი, აბა.

გივოლა — (რატის) არ გაუყვებით სახლისკენ? ბაზარშიც ხომ უნდა შევიაროთ.

რატი — (მიწას ჩაცქერის) ეს რა არის! რა არის ეს! ძელები! ხედავ? ადამიანის ძელები! შეხედე! თავის ქალა! ყველანი წამოდგებიან და მოინიჩქნილ მიწას ჩააქებრდებიან.

ჰ ა უ ზ ა

გივოლა — იქნებ სასაფლაო იყო აქ ძველად?

რატი — აი, კიდევ ძელები! ხედავ, რამდენია?! აქაც! ძველი საფლაოებია ვითომ? აი, კიდევ, აი, აი!

გივოლა — კი, მაგრამ ჩონჩხი უფრო ღრმად არ უნდა იყოს მიწაში? აი, კიდევ თავის ქალა! სასაფლაო არაა ეს!..

რატი — იქნებ უძველეს სამარხებს წავაწყდით, რა იცი... ხედავ?! ნახე!.. ვაიმე, რამდენია!..

რომანოვ — აქ, ხევში, ხალხს ხვრეტდნენ!..

ჰ ა უ ზ ა

რატი — რაო?!

გივოლა — აქ ხალხს ხვრეტდნენ?!

რომანოვ — ჰო, ეს ხევი სულ ძელებითაა სავსე.

ჰ ა უ ზ ა

რატი — რახანია ამ აგარაკზე ვისვენებ და მსგავსი არაფერი მსმენია დღემდე..

გივოლა — არც მე...

რომანოვ — აქაურმა ძელებმა იცოდნენ ეს, მაგრამ იშვიათად თუ წამოცდებოდათ.

რატი — ჰო, გაფიქრებასაც კი ვინ გაბედავდა...

გივოლა — (რომანოვს) რას ამბობენ, როდის მოხდაო ეს.

რატი — ალბათ, ოცდაჩვიდმეტში.

რომანოვ — ეჰ, მანამდეც, მერეც...

გივოლა — ჰო, თითქმის ყოველ წელს ჟღერდნენ ხალხს...

რომანოვ — ამ ხევში სახლის აშენება არ შეიძლება.

ჰ ა უ ზ ა

გივოლა — ეჰ, რამდენ საიდუმლოს ინახავს მიწა... თუმცა ქვეყანაზე არაფერი არ იმალება საბოლოოდ...

რატი — (რომანოვს) კი, მაგრამ ამ ძელებით სავსე ხევზე აგარაკები როგორ გააშენეს!

რომანოვ — აბა, რა ვიცი. უარესიც მომხდარა.

რატი — ასე მაინც როგორ მალავდნენ ამ ამბავს, რომ ყურიც არ მომიკრავს.

გივოლა — ბევრი რამ არ ვიცით, მაგრამ მალე გამოიჭურდება ყველაფერი...

რატი — (რომანოვს) ხევე გალმაც ხვრეტდნენ ხალხს?

რომანოვ — ეჰ, ყველგან...

ბიპოლა — არაფერი ჩვენ არ ვიცით, ჭურში ვართ ყველანი. ზღვა სისხლი შესვეს და... შერჩათ! ვინ თხოვს პასუხს! მაგრამ სულ მალე ყველას და ყველაფერს თავისი სახელი დაერქმევა. ოღნავადც არ მეპარება ამაში ეჭვი. მკვდარ, აშშორებულ კერპებს გაასამართლებენ და კანალიზაციაში გადაუძახებენ. ამის დროც მოვა.

რატი — ეჰ, მე და შენ ვინ გვეკითხება ბალი ათი შაურიით...

ბიპოლა — ფუი!.. ქოსა მოდის.

რატი — ბონია? აგვიკლებს ახლა ლაქლაქით.

ბიპოლა — ვინავეები მაგის დანახვაზე. თან სულ ცუდი ამბავი აკერია ენაზე.

რატი — ჰო, მაგის მოსაწონი ამინდიც არ არსებობს.

ბიპოლა — ახლაც კლუბის გამგეა?

რატი — გამოაგდეს, მგონი, არა რომანოზ?

რომანოვ — დიდი ხანია.

რატი — საზეიმო საღამოებს არ აწყობდა თურმე მაშინ, ყოველ დღე რომ ტაშ-ფანდური ისმოდა და პანდური კრეს.

ბიპოლა — თუ ასე იყო, კაცი ვარო, მაგან უნდა თქვას.

შემოდის ბონია.

ბონია — გაიგეთ?

რატი — ჯერ გამარჯობა რომ გეთქვა, აჯობებდა, მგონი.

ბონია — ეჰ! (ხელს ჩაიქნევს).

რატი — რაო, მოხდა რამე?

ბონია — ბავშვი გაიტაცეს ბანდიტებმა და გამოსასყიდ ფულს ითხოვენ თურმე უთვალავს.

რატი — რაო, რაო?!

ბიპოლა — ვისი ბავშვი?

რატი — როდის მოხდა ეს!

ბონია — ავერ ახლა, შუადღისას. რა მნიშვნელობა აქვს, ვისი ბავშვია. დიდი სკვერი გაიცეხული ხალხითაა საუსე (გაღის).

ბიპოლა — ხომ ვითხარი! ამიტომ

მეჯავრება ამ ქოსას დანახვა. მსულაუბრეა დურება აკერია ენაზე.

რატი — ჰო, მაგრამ ბონია რა შუაშია ახლა... ეს ამბავი გიკვირს?

ბიპოლა — საუბედუროდ, არა.

რატი — დღისით, მზისით იტაცებენ ბავშვს! ფუი, ჩვენი ყოფა რა ვთქვი მე!.. შენ სკვერი ამოიარე, რომანოზ?

რომანოვ — არა, ჭკალში ვიყავი, იქიდან მოვდივარ.

რატი — ვისი ბავშვია, მაინც, ა?

ბიპოლა — მართალი თქვა ქოსამ: სულ ერთი არაა, ვისიცაა? ხომ ხელავ, უპატრონო ხალხი სადამდე მივიდა.

რატი — (ნიშნისმოგებით), — ტყვეებს ვინ ყიდდა წინათ ჩვენში! ეჰ, არც მაშინ დაფრინავდნენ ანგელოზებით ცაში.

ბიპოლა — ჰო, მაგრამ, ისინიც ისეთივე ურწმუნოები იყვნენ, როგორც მე და შენ ვართ დღეს. ცარიელი და გამოფიტული ხალხი მაშინაც ცხოვრობდა. ასი წლის მერეც ასე იქნება... ავღკვეთ, წავიდეთ, სკვერში შევიართო: იქ გვეტყვიან, ალბათ, სად და როგორ მოხდა ის უბედურება.

რომანოვ — ჩემი ძმა ოცდაათხში ტურძელაქემ დალუპა.

პ ა უ შ ა

რატი — (გაოგნებული) როგორ?!

რომანოვ — (რატის) აქ, ამ ხევში, სადაც შენი სახლი ღვას, ჩემი ძმა დახვრიტეს.

პ ა უ შ ა

ბიპოლა — ერთი კაცის ნებით არ ხდებოდა ასეთი ამბები.

რომანოვ — ტურძელაქემ დაასმინა და დახვრიტეს.

ბიპოლა — როდის და ვისგან შეიტყვეთ თქვენ ეს?

რომანოვ — ხალხს რა დაემალება... სხვებთან ერთად დახვრიტეს აქ..

ბიპოლა — რა ერქვა იმ ტურძელაქეს?

რომანოვ — არ ვიცი, მართალი ვითხრა, ვერ გეტყვი.

გიგოლა — მაინცდამაინც ამის მა-
მა უნდა ყოფილიყო ის ტურძელაძე?
(ანიშნებს რატიზე).

რომანოვ — არ ვიცი. მე ვგ არ
მითქვამს.

გიგოლა — ესე იგი. სხვებმაც იც-
ოდნენ?

რომანოვ — შინაურმაც გარეულ-
მაც...

გიგოლა — მამამისს ოტია ერქვა...

რომანოვ — არ ვიცი, ხალხში
„ტურძელაძეს“ ეძახდნენ...

რატი — (რომანოვს) რამდენი წე-
ლია მიცნობ მე შენ?

რომანოვ — აბა, რა ვიცი. აი, სახ-
ლი რომ იყიდე, მას შეგდგე...

რატი — დღემდე რატომ არ მეუბნე-
ბოდი ამას!

რომანოვ — რამდენი ტურძელაძე
იყო... ვინ მოთვლის...

რატი — ასე ჰაერზე ლაპარაკი არ
შეიძლება, რომანოვ!

რომანოვ — თქვენ ძველი ამბები
გაიხსენეთ და მეც ჩემი მომაგონდა...

გიგოლა — ოცდაოთხში დახვრიტეს
ამ ხევში?

რომანოვ — კი. აქ მოყავდათ ურ-
მებით ქალაქიდან ხალხი, ხოცავდნენ
და სახელდახელოდ გათხრილ ორმოებ-
ში ყრიდნენ...

გიგოლა — გახსოვთ თქვენი ძმა?

რომანოვ — ბუნდოვანად ძალიან.
ოთხი წლის ვიქნებოდი მაშინ. მახსოვს,
დიდ ბუხრის ქულს რომ მახურავდა თაე-
ზე...

გიგოლა — მართლაც რამდენი ტურ-
ძელაძეა ამ ქვეყანაზე, ვინ მოთვლის.
წავიდეთ, რატი, გავივით, როგორ გაი-
ტაცეს ის უბედური ბავშვი.(რომანოვს)
თქვენ არ წამობრძანდებოთ?

რომანოვ — მერე ამოვივლი. ჯერ
აქეთ მაქვს საქმე. ისე კი, ამ ხევში სახ-
ლის ჩადგმა არ შეიძლება...

პ ა უ შ ა

გიგოლა — (რატის) ადექი, ჰო. ბავ-
შეების გატაცება გვაკლდა ახლა, სხვა
არაფერი.

რატი — ასე ხომ ვერ მივატოვეთ
(ძვლებს ხელით მიწას მიაყრის და წა-
მოდგება).

ხ ა ნ გ რ ძ ლ ი ვ ი პ ა უ შ ა

რომანოვი გადის მარცხნივ, რატი და
გიგოლა გადიან მარჯვნივ.

სურათი II

რატი ტურძელაძის აგარაკი. სახლის
აივანი. უკან მოჩანს მთები, ტყე, საზაფ-
ხულო სახლები. აივანზე სხედან: ცირა,
ეთერი, ზოსიმე.

ცირა — იმედს ნუ გადაიწურავთ
სულ, ბოლოს და ბოლოს, ყველაფერს ეშ-
ველება. უარესიც მომხდარა. მჯერა,
რომ ბავშვს არაფერი მოუვა.

ეთერი — ყოველ წუთს რაღაც უბე-
დურებას უნდა ელოდო ეს რა ხდება
ჩვენს თავს!.. ათი წლის გოგონა ყოფი-
ლა თურმე. უი, უი, უი!.. რა დღეში
იქნება ახლა მისი დედ-მამა! ვაიმე, ვაი-
მე, ვაიმე!

ზოსიმე — ჩვენი მეტყვევე ხომ იცით,
თოფით რომ დადის დღეღამად.

ეთერი — ვინ?

ზოსიმე — აქაური მეტყვევე — უცხ-
ვირბირი და უქმური რომანოვ ჯაში!

ეთერი — ჰო, მერე, მგონი, ვიცი.

ზოსიმე — იმისი შეილიშვილი ყო-
ფილა ის გოგონა.

ცირა — მიაგნებენ ბანდიტებს, ნუ
გეშინიათ... სულ ჩალით კი არაა დახუ-
რული ქვეყანა...

ეთერი — ვაიმე, რა გვეშველება...
ამას რას მოვესწარიო...

ცირა — იმ მეტყვევის რძალი სტო-
მატოლოგი ხომ არაა?

ზოსიმე — კი, კოჭლი ქალი!

ცირა — ააააა! ვიცი, ვიცი! საკმაოდ
შემძლებულიცაა. გასაგებია ყველაფერი.
ერთხელ მოვკარი თვალი იმ თოფიანთან
გზაზე და მივხვდი ვინც იყო. ისეთი ხე-
ლი აქვს, სამკურნალოდ მასთან რომ
მოხვდე, წლობით უნდა იდგე რიგში.
ქვეყანა აქებს.

ეთერი — უი, უბედურს მის დღეს...

ცირა — ჰოდა, იმ სტომატოლოგის
შვილი გაიტაცეს?

ზოსიმა — კი, ჩვენი მეტყვევის რძლის ათი წლის გოგონა.

პთერი — უიმე, უიმე, უიმე!.. რა გვეშველება, აღარ ვიცო...

ცირა — იმ ბანდიტებს წერილი გოგონას სახლის ეზოში ჩაუგდიათ.

ზოსიმა — ჰო, თუ სამ დღეში ამა და ამ ადგილას ფულს არ მოიბრუნებ, ბავშვს ვერ იხილავთო.

პთერი — ვაიმე, რა გვეშველება. ღმერთო, ღმერთო, ღმერთო...

ზოსიმა — ოც მილიონს თხოულობენ თურმე.

პთერი — მოკლავენ ბავშვს ის კაცობრივები... ვისა აქვს ამდენი ფული... ვაიმე, შვილო, ვაიმე, ვაიმე, შე უბედურ დღეზე ვაჩენილო... ერთი წუთითაც არ შეიძლება ბავშვის დატოვება უყურადღებოდ, ერთი წუთითაც!..

ცირა — ნუ გეშინია, კარგი. დაწყნარდი... მიაგნებენ იმ პირუტყვებს.

ზოსიმა — სიმინდის ქურდს ტომარა აუწიე, ღვინის ქურდს თავი წააგდებინეო, ხალხს უთქვამს. იმ საცოდავი ბავშვის გამტაცებლებს ფუფუნების და დროსტარების სურვილმა ჩააღვინა ეს საშინელი საქმე და არა ულუკმაპურობამ.

ცირა — რა თქმა უნდა. ქეიფის გარდა სხვა რა ახსოვთ.

პთერი — უი, ჩვენს დღეს უბედურს... სად არიან ამდენ ხანს, შინ მოსვლა ვეღარ უნდა მოიფიქრონ?

პთერი — მოედანზე იქნებიან ალბათ. შეიტყობდნენ ამ უბედურებას.

ცირა — მოვლენ, ალბათ, საცაა. არა, ასეთს რა ადგილს დაემებენ მთელი თვე!

პთერი — როდემდე უნდა იყვნენ მარინეს ეზოში ჩვენი ბავშვები. გვიანია უკვე.

შემოდის ფილიპე

ფილიპე — (ხუნვით) ეს კიბე მომიდებს მე ბოლოს... ვის ჭირდებოდა მაინც ამსიმაღლე... კაი გამარჯობა თქვენი. უპ, ძლივს ამოვობდლი...

ცირა — მობრძანდით, ბიძია ფილი-

პე. ახლავე სკამს მოვართმევთ (ოთახიდან სკამი გამოაქვს).

ზოსიმა — მეც მიჭირს ამ კიბეზე ამოსვლა — მაღალია ძალიან, როგორ ბრძანდებით, ბატონო ფილიპე.

ფილიპე — ეჰ, ნუღარ მკითხავ, თუ ხათრი გაქვს. სულ უარესი და უარესი რომ გესმის ყოველ ფეხის ნაბიჯზე, როგორ იქნები! წასულაა ჩვენი საქმე, ლაპარაკი არ უნდა ამას იმისი სახელი ვინც წყალობითაც აშენდა ეს ქვეყანა, ლაფში ამოსვლარეს და დაინგროდა ყველაფერი, აბა, რა მოხდებოდა. იმიტომაც წაუვიდათ კარგად საქმე. ზომ ზედა, ყველაფერი ისე მოიშალა, რომ ბავშვების გატაცებაც დაიწყეს უკვე! მე რომ ორგანოებში ვმსახურობდი, გაბედავდა ვინმე ამას? ვისი დამსახურება იყო მერე ეს! ოოოოო, ამაშია საქმე! ღანძლვა, კრიტიკა და ენის წაგდება იოლია.

ზოსიმა — მაშინ, ბატონო ფილიპე, ისიც უნდა ვთქვათ, ვინ ლოცულობდა მასზე!

ფილიპე — კი, გენაცვალე! რა ვითხრა, იცი, ახლა ჭიდაობის თავი არ მაქვს მე! ფაქტები ჩემზე უკეთ მეტყველებენ, ფაქტები! დაიხ!

ზოსიმა — რა თქმა უნდა!..

ფილიპე — კი, ნამდვილად და, ზოგიერთებს არ სურთ შეიგნონ ეს... თქვენთან უფრო გრილა, სხვათა შორის, ჩემო ცირა.

ცირა — ამ კურორტზე ყველგან ერთნაირი ჰაერია, მგონი, ბიძია ფილიპე.

ფილიპე — (ცირას) მიაგნეს სამოსახლოს? მეტი არაა ჩემი მტერი.

ცირა — ვერაფრით ვერ გადავთქმევინე რატის. რაღა დროს სახლის მშენებლობაა ახლა.

პთერი — ვაი, ჩვენს დღეს... რა გვეშველება, არ ვიცო...

ფილიპე — (ეთერის) საიმედოს ვერაფერს გეტყვი, ჩემო შვილო. ამ წუთში რომ დანებით შემოგვივარდნენ აქ და ამოგვწყვიტონ, ვის გაუკვირდება!

პთერი — ვაიმე, ვაიმე, ვაიმე...

ფილიპე — შოლტი ისე უნდა მოიქ-

ნის, რომ შენვე არ მოგზავდესო, უთქვამთ. ამ ლაწირაკებმა ჯერ დიდი ადამიანების საფლავები გადაჯიჯგენს და მერე ჭკუის სწაელება დაუწყეს ხალხს...

ცირა — მოვიდნენ, როგორც იქნა; მაღლობა ღმერთს.

პთერი — (აიენიდან გადაიხედავს) მომკლავს ახლა, ბავშვები რომ მარინასთან დავტოვე.

შემოდინ რატი და გიგოლა

რატი — (ემჩნევა, რომ ფილიპეს დანახვა არ ესაიამოვნა. ცირას) სახლში იყავით? იცით, ალბათ, რაც მოხდა.

ცირა — ჰო.

რატი — შეიშალა ხალხი.

გიგოლა — (ეთერის) ჩვენთან არავინაა.

პთერი — მარინასთან დავტოვეთ ბავშვები მე და ცირამ.

რატი — (ცირას) იქ თამაშობენ? წყალი დამალევიან.

ცირა — ჰო (სკამს და გრაფინით წყალს გამოიტანს)

რატი — გამარჯობათ, ბატონო ფილიპე. ისე ვარ არეული, რომ ვერ შეგამჩნიეთ, უკაცრავად... დაჯექი, გიგოლა.

ფილიპე — რას იზამ, ჩემო რატი. შენ კი არა, ქვეყანა აირია!

რატი — (ცირას) ბევრი ვიარეთ დღეს.. (აივნის მოაჯირზე ჩამოჯდება).

ფილიპე — (რატის) ასეა, გენაცვალე, ხალხს რომ თავის ნებაზე მიუშვებ...

რატი — (ცირას) ხილი ხომ გვაქვს მაინც. დავიღალე ძალიან.

ცირა — ახლავე (ოთახიდან ხილს გამოიტანს).

ფილიპე — (უფურადღებობით გადაიხიანებული) ასეა, კი; წესიერება რომ დამყარდეს, შინდის ჯოჯი უნდა გეჭიროს ხელში.

რატი — (ყოყმანის შემდეგ) თუ, მაუზერი, ბატონო ფილიპე (წყალს დაისხამს).

ფილიპე — გააჩნია სიტუაციას ჩემო შეილო. გარემოებაა მთავარი დიახს..

8. „ცესკარი“, № 1.

ყველაფერს თავის დროზე იტყვის რატი.

რატი — (თითქოს თავისთვის) ამას რომ ადამიანი ჩაიდენს!.. (ხელს ჩაიქნევს).

ფილიპე — (ყურს მოკრავს რატის სიტყვებს) მერე! მიზეზი სად უნდა ვეძებოთ, ა, მიზეზი?

რატი — (ცირას, გულმოსული) დამისხი წყალო!..

ფილიპე — წინათ თუ გაბედავდა, თქვენის აზრით, ვინმე ბავშვის გატაცებას, ამ ათი, ოცი, ოცდაათი წლის უკან. მითხარით, გამაგებინეთ, ა? გაბედავდა? მით უმეტეს, ორმოცდაათი წლის წინათ!

რატი — ჩვენი უბნის მილიციელი მიჩანჩალებს მოედნისკენ.

ფილიპე — (რატის) გამეცით პასუხი — თუ გაბედავდა!

რატი — შენ იქ იყავი მამინ, ზოსიმე? უჰ, გული მისივდება ბოღმით.

ზოსიმე — (თავს დაუქნევს) მალე მიაგნებენ.

ფილიპე — (ნიშნის მოგებით) კი, როგორ არა, ამ საღამოსვე მიუყვანენ მშობლებს ეტლით შინ.

რატი — ხილი მიიართვით, ბატონო ფილიპე.

ფილიპე — გმადლობთ... აბა, რა გგონიათ თქვენ. ხალხს რომ თავის ნებაზე მიუშვებ... მიზეზია მისაგნები, მიზეზი! დიახ.

რატი — (ფილიპეს) ნარდი ხომ არ გვეთამაშა?

ფილიპე — გმადლობთ.

გიგოლა — მიზეზის ძებნა ძალიან შორს წავეყვანდა, ბატონო ფილიპე.

რატი — ჰო, მარა ახლა აქ დისპუტის დრო არაა, მე მგონი.

ცირა — (საყვედურით) რატი!

ფილიპე — (გიგოლას, მოკრძალებით) მართალი ბრძანდებით. სხვაგვარად ვერ ავხსნით დღევანდელობას. სწორედაც რომ შორს უნდა ვეძებოთ მიზეზები...

რატი — (თავისთვის) აუ! რა დავა-
შავე ასეთი!..

ვილიამ — (გიგოლას) დიახ, ცამ-
დე მართალი ბრძანდებით, თვალეში
აქვს ჭკუა იმას ვინც საგნის ღირსება-
ნაკლოვანების შესახებ გარეგნობის მი-
ხედვით მსჯელობს, ზედაპირულად; დი-
ახ, დიახ, მართალი ბრძანდებით.

თეორი — წავალ, ბავშვებს მოვიყ-
ვან.

რატი — გადასძახე აქედან, ვერ გა-
ივონებენ?

ცირა — (საყვედურით) რატი!

გიგოლა — კი, მაგრამ, ბატონო ფი-
ლიპე, ღრმა ანალიზითაც რომ იმავე
დასკვნამდე მივიღვართ, რასაც ზედაპი-
რულად მოაზროვნე ამტკიცებს, რა
ჯენათ ახლა! ყველაფერი ხომ უკვე გაირ-
კვა. რაღაა საკამათო.

ვილიამ — ვინ გაარკვია, ყმაწვი-
ლო.

გიგოლა — დრომ, ბატონო ფილი-
პე ერთადერთმა საზომმა სიმართლის და
ჭეშმარიტების... თქვენი აზრით, როგორ
ი სახელმწიფო იყო რუსეთი მაშინ,
როცა მარქსიზმი გაჩნდა ამ ქვეყანაზე?

ვილიამ — ყველმხრივ ჩამორჩე-
ნილი, ბნელი და ბიუროკრატიულად
დამპალი. და დღეს უბატონოდ თითხ
ვერ დააწინწებს ვერავინ, დიახ! აი, რა
გააკეთა ჩვენმა პარტიამ!

გიგოლა — კეთილი და პატიოსანი.
მარქსიზმი, როგორც ვიცით, ევროპაში
ჩაისახა..

ცირა — ჩვენ წავალთ, ბავშვებს მო-
ვიყვანთ. უკაცრავად, ცოტა ხანს უნდა
დაგტოვოთ.

თეორი — ჰო, დროა უკვე. (გიგო-
ლას) სახლში ვიქნებით.

ცირა და თეორი გადიან

გიგოლა — (ფილიპეს) ჩაისახა გან-
ვითარებულ, კულტურულ და ცივილი-
ზებულ ევროპაში. რუსეთი კი, როგორც
თქვენ ბრძანეთ, ჩამორჩენილი და დამ-
პალი სახელმწიფო იყო.

ვილიამ — დიახ!

გიგოლა — გულახდილად მიპასუ-

ხეთ, ბატონო ფილიპე, როგორ გგონიათ,
ადამიანისთვის, ხალხისთვის და სახელ-
მწიფოსთვის რაიმე სიკეთის მთესველი
რომ გაჩენილიყო ვერმანიაში, განათლე-
ბული ევროპა ამას ვერ ჩაწვდებოდა და
ბედნიერი ცხოვრების მომტან მოძღვრე-
ბას წყვედიდით მოცულ ტამბოვის და
ორუხოვო უუევის გუბერნიებს დაუ-
ტოვებდა? საეჭვოა ძალიან. წყვედიდით
მოცულ რუსეთში კი კომუნიზმის ქადა-
გება დაიწყეს. მერედა ვინ, არ იკით-
ხავთ? დემაგოგებმა, მასონებმა და ვე-
ლიკორუსმა შოვინისტებმა.

ვილიამ — უკაცრავად, პატივცემ-
ულო..

გიგოლა — (არ აცლის) სწორედ
იმიტომ, რომ უკუნეთში იოლი იყო მი-
ელწიათ მიზნისთვის...

ვილიამ — მაპატიეთ...

გიგოლა — (არ აცლის) ველიკო-
რუსული შოვინისტური მიზნისთვის...

ვილიამ — ერთი წუთით, თუ შეიძ-
ლება...

რატი — (მუქარით) გიგოლა! გაკა-
ვროთ ნარდი.

ვილიამ — ერთი წუთით... (უცებ
აენთება, ვყირის) სხვა თუ არაფე-
რი, თქვენზე უფროსი ვარ, მე მგონია!
და კეთილი ინებეთ. ზრდილობა იქონი-
ეთ ელემენტარული!.. (გიგოლას) მაშინ
ამიხსენით, ვაუბატონო, რატომ მოედო
ეს მოძღვრება მთელ დედამიწას. გამა-
გებინეთ.

გიგოლა — ყველგან, სადაც კი არ-
სებობდა ან ვერ კიდევ არსებობს, მხო-
ლოდ ძალით და ხიშტით მოახვიეს ხალ-
ხებს თავს. ეს მგონი ბავშვისთვისაც
ცხადია.

ვილიამ — ყველაფერს თავის დროზე
იტყვის ისტორია, ყველაფერს. (პაუზის
შემდეგ) კავიანი რუსეთი ატომურ რუ-
სეთად ვინ აქცია? ამაზე რას მეტყვი?

გიგოლა — ვერ ერთი, ის კავიანი
რუსეთი გაცილებით მაღლა ღვას დღე-
ვანდელ რუსეთზე, სულიერადაც და მა-
ტერიალურადაც, სხვათა შორის. და მე-
რე, ატომი და ბევრი სხვა რამე ნაპარა-

ვია, ნაქურდალი და არა რუსული ინტელექტის ნაყოფი. და, რაც მთავარია, საქართველოს რა შეემატა ამით?

ფილიპი — (თითქოს არც გაუგონია) ვინ დაანოქა მთელი ევროპა მუხლებზე!

ბიპოლა — ჯერ ერთი, ომის ბედი ამერიკამ გადაწყვიტა; ის რომ არ მიშველებოდა რუსეთს, სამ თვეში მართლა მოეღებოდა ბოლო მშვიდ და უიარაღო ქვეყანას. თერთმეტი მილიარდი დოლარით დაეხმარა ამერიკა კომუნისტურ რუსეთს, თერთმეტი მილიარდი დოლარის სურსათითა და ათასგვარი რამეებით. ეს ცნობა სხვათაშორის აგერ ახლა გამოაქვეყნა „იზვისტიამ“. აქამდე ხომ ყველაფერს მაღაღდნენ. მერე, დათვი რომ მოღონიერდა რუსველტის წყალობით, სისხლისგან დაცლილი ევროპა რა წინააღმდეგობას გაუწევდა რუსეთს-დასავლეთის კარნახით განვითარდა ისტორია.

ფილიპი — თქვენ ცალმხრივად მსჯელობთ, ვაჟბატონო.

ბიპოლა — დასავლეთმა გადაწყვიტა ასე: ჯერ ბოლო მოეღო ფაშისმისთვის, მერე — კომუნისმისთვის. ეს იყო და ეს.

ფილიპი — და ვინ იქნებოდა მთავარსარდალი, ამას მნიშვნელობა არ ჰქონდა?

ბიპოლა — რა თქმა უნდა. ბუდიონის ნაცვლად გვერდში ნაპოლეონიც რომ ამოსდგომოდა, ჰიტლერი მაინც თავისას გააკეთებდა, ოღონდ ამერიკის ჩარევის გარეშე.

ფილიპი — ათასი თოკიდან გამომკვრალი კაცი ვარ. გამოცდილება არ მაკლია და ამიტომ თქვენ, ცხოვრებისეულ პრაქტიკას მოწვევტილი აღამიანები, მე უნდა მიჯერებდეთ ყველაფერს, სხვათა შორის. წიგნების კითხვა და ციტატების დახეპირება იილი საქმეა.

ბიპოლა — ნოე ჟორდანიას და, საერთოდ, ქართველ მარქსისტებს არც ეს მოდათ, რა უბედურებას უმზადებდნენ საქართველოს. ილიას მკვლელებისთვის

ყოველგვარი ეროვნული საფიქრალი უკებარი იყო.

ზოსიმა — (ფილიპეს) სახლის აშენება თუ შეიძლება ბალავარის გარეშე, ჩემო ფილიპე.

ფილიპი — რა შეკითხვაა ახლა ეს! (ზოსიმეს) შენ მე მოცლილი ხომ არ გგონივარ. სახლს რომ ბალავარი ჭირდება, ეს არ იცის მარქსიზმმა?

ზოსიმა — როგორც ჩანს...

ფილიპი — რაო? გადამრევთ მე თქვენ, პირდაპირ გადამრევთ...

ზოსიმა — მართო გერმანიის მაგალითი კმარა: ე, რა უყო ამ წყობამ ერთსა და იმავე ხალხს. ამის დანახვას წიგნები და პროფესიონობა არ ჭირდება.

ფილიპი — ახლა შენც დამიწვევ ჭკუის სწავლება? უყურე ამას! დღეს ყველა რა ერთ ენაზე ალაპარაკდით!..

ბიპოლა — თუ გადაგვარჩენს, ეს გადაგვარჩენს სწორედ. ბატონო ფილიპე.

ფილიპი — აფსუსს, რა დრო დადგა! მამაჩემის ნათქვამი მაგონდება: ვისაც სახლი არ აუშენებია, დედაბოძი მიწიდან ამოსული ჰკონიაო. თქვენ იცით, რა ჭირდება ძლიერ სახელმწიფოს; ერთი წუთით მაინც დაფიქრდით ამაზე.

ბიპოლა — რომელ სახელმწიფოს, ბატონო ფილიპე? რუსეთს? ჩემი, თქვენი და თითოეულის საფიქრალი მხოლოდ საქართველო უნდა იყოს. რუსეთიც დალუპეს კომუნისტებმა. რუსეთიც კი მიხვდა დღეს ამას. აქამდე ხალხი ამ იმპერიაში ან მოტყუებული იყო ან დაშინებული, ან გულგრილი.

ფილიპი — აფსუსს, აფსუსს... შეცდა მაინც ის ცხონებული... მეტი სიმკაცრე იყო საჭირო, მეტი!

ბიპოლა — ტალირანმა უთხრა ერთხელ თურმე ტირანიით გონებადაბინდულ ნაპოლეონს, ზისტები, ჩემო მბრძანებელი, ყველაფრისთვის გამოდგება, ოღონდ მათზე ჯდომა კი შეუძლებელიაო. ეს არ ესმოდათ იმ თქვენს ბელადებს.

ფილიპი — აფსუსს, ჩემო ახალგაზრ-

დობავ... მერე დაგვაფასებენ, მერე, უარესი ამბები რომ დატრიალდება...

გივოლა — რაც მე მოვახსენეთ, ტყუილია: ბატონო ფილიპე? რაში არ მეთანხმებით. ერთი თავზარდამცემი ფაქტი მინდა გავახსენოთ. რუსეთმა პირველ მსოფლიო ომში მილიონ ნახევარი სალდათი დაკარგა, ლენინმა თავისი ბრძანებებით და ღვერტებით ოცდაოთხ მილიონამდე ხალხი ამოწყვეტა! დიახ, დიახ! როგორც ოქნა, შეაღწია ნათელმა რუსეთის წყვიდადში! ჩვენმა თანამემამულემ, ლენინის საქმის გამგრძელებელმა და მოწაფემ, სწორედ ილიჩისგან ისწავლა ასე შესანიშნავად საკუთარი ხალხის ამოჟლეტა, თითქმის ყოველ წელიწადს რეპრესიებით!

ვილიპე — შენ ნასწავლი კაცი ხარ და რასაც ახლა ვეტყვი, გამიგებ. ერი ზოგჯერ რკინასა ჰგავს და რკინას კი ცემა აფოლადებსო. უთქვამს ერთ გამოჩენილ პიროვნებას.

გივოლა — ცამდე მართალი ყოფილა მაშინ. დამეებს თურმე თეთრად ათენებდა ჩვენზე ზრუნვით.

ვილიპე — (უცებ წამოენთება, მთელი ხმით) როგორ შეიძლება უპატივცემულად მოიხსენიოთ უდიდესი გენიოსი! რა სჭირს თქვენი დასაცინი!

გივოლა — ბატონო ფილიპე, დაუშვით და მსოფლიოში ცნობილმა პიროვნებამ რომელიმე ჩვენთაგანს მამა დაუზვირებია, დედა გადაუსახლა. დები გაურყვნა, ძმები ციმბირის კატორღებში ჩაუხოცა, მითხარით, ამის გამკეთებელი უდიდესი ადამიანიც რომ იყოს, მე ან თქვენ მას უნდა ვეთაყვანებოდეთ და ეტრაბახობდეთ, ოჯახი დედამიწაზე სახელგანთქმულმა კაცმა ამომიწყვიტაო?

ვილიპე — ღმერთი გობაა ეს, პატივცემული.

გივოლა — რატომ! მან ხომ უარესი დამართა საქართველოს. ორი მილიონიდან შვიდასი ათასი კაცი ფრონტზე გარეკა. არანაირ მტერს მსვაესი რამ არ ჩაუდენია ჩვენს მიმართ. გაუგონარი, უმცარესი რეპრესიები პირადად მისი მი-

თითებით ტარდებოდა თითქმის ყოველ წელს ვიპეორებ, თითქმის ყოველ წელს, სანამ სუნთქავდა და მხოლოდ ოცდაოთხში ან ოცდაჩვიდმეტში არ დატყდომია საქართველოს თავს შემზარავი ხოცვა-ჟლეტა: და თქვენ ყოველივე ეს ძალიან კარგად იცით... ისეთ ორგანოებში მსახურობდით...

ვილიპე — ასე იყო საჭირო... დიახ! სხვაგვარად უძლიერეს სახელმწიფოს ვერ შექმნი... ჟლეტასაც გამართლება აქვს...

პ ა უ ზ ა

რატომ — (ფილიპეს) ჩემს ოჯახში რომ არ იყო გაგცემდი საკადრის პასუხს...

გივოლა — ეჰ, ბატონო ფილიპე, ისტორია იტყვისო თავის სიტყვებს, რომ ბრძანებთ, ნუთუ ვერ ხედაეთ, რომ კომუნისტური იდეოლოგიას და რეჟიმს ისტორიამ უკვე გამოუტანა განაჩენი...

ვილიპე — (ყვარის) არავითარ შემთხვევაში! ნურას უკაცრავად! კრემლში რომ ერთ უთაურს მეორე ცვლიდა, ესაა ისტორია?!

გივოლა — დრომ დაამტკიცა, ბატონო ფილიპე. რომ თვით მოძღვრება აღმოჩნდა ადამიანური მოღმდმისთვის მანე; დააკვირდით უბრალოდ: კერძო საკუთრება — არა; სარწმუნოება არა; სამშობლო, ენა, პატრიოტობა — არა; სანაცვლოდ რა? კომუნისტური შრომის ვახტი? თუ სტახანოველობა! მარტო ამ მაგალითიდან ჩანს, თუ რა ბინძური დროშა ეჭირა ხელში.

ვილიპე — მსგავსი სისტემა შეუქმნია ვინმეს? ა? სადმე დედამიწაზე!

გივოლა — ღმერთის წყალობით, არავის! იყო კი საჭირო?

ვილიპე — ეს წყობილება რომ არა, ვაუბატონო, აქამდე ასჯერ შეგვჭამდა ირანი ან თურქეთი! გიფიქრიათ თქვენ ამაზე ოდესმე?

გივოლა — აი, სწორედ ეგ დრო წავიდა, ჩაბარდა ისტორიას.

ვილიპე — ვინ მოვახსენათ! უკაცრავად პასუხია და ძალიან ზერეულდ

და გულუბრველოდ მსჯელობთ, პატივცემულო. გატრუნული გეითვალთვლებს თურქეთიც და ირანიც. ვინ ამოსდო მათ ლაგამი თავის დროზე, ვინ!..

პიპოლა — ამ ძველი დოგმებით როდემდე უნდა ვიპაზროვნოთ. ბატონო ფილიპე. მის დროს რომ ვინმეს ხმაძალა წამოსცდენოდა — სოფელში ქარბუქმა ბოსელი დაანგრიაო, ხალხის მტრად გამოაცხადებდნენ და დახვერტდნენ, როგორ თუ გაბედა და თქვა — საბჭოთა ნაგებობას ბურჟუაზიული სტიქიონი ამარცხებსო... ოდნავადაც არ ვაჭარბებ.

ფილიპე — ასე იყო საჭირო! კი!

რატი — (გეოლას ხმაძალა) ვედარ გაიგე? საჭირო ყოფილა თურმე! და ჩამოდი ახლა ტრიბუნიდან გეყოფა.

პიპოლა — ბატონო ფილიპე, თქვენი შეხედულებების მქონე ადამიანი ჩვენში ვიდრე ერთიც დარჩება, ერთადერთიც კი, ეს იმას ნიშნავს, რომ ქართველი ხალხი არაა მზად თავისუფლებისთვის.

ფილიპე — ირანი და თურქეთი გახსოვდეთ... და საერთოდ (ჩაფიქრება წამით) ვინ შეცვალა ევროპის რუკა იმის მერე!..

რატი — ის უბედური ბავშვი აღარავის ახსოვს...

ზოსიმა — აბა, აბა, საცოდავი! რა დღეში იქნება ახლა რომანოზი. დამბლა თუ არ დემართა, ხომ კაი.

რატი — ვის?

ზოსიმა — ჩვენ მეტყევეს. მისი შეიღიშეილი გაიტაცეს. ათი წლის გოგონა.

რატი — რომანოზ ჯაშის შეიღიშეილი?

ზოსიმა — ჰო, ცნობილი სტომატოლოგი როა, კოჭლი ქალი, იმის გოგონა.

პიპოლა — რომანოზი ჩვენთან იყო წელან, ხეეში.

ზოსიმა — ჰოდა, იმის შეიღიშეილი. მზე და მთვარე იმაზე ამოსდის.

რატი — ხედავ შენ? ჩვენთან ერთად შეიტყო ეს ამბავი წელან. რას იფიქრებ-

და, რომ ის ბავშვი მისი შეიღიშეილი იქნებოდა.

ფილიპე — (ნიშნის მოგებით) უთაურობის ბრალია, გენაცვალე, ყველაფერი. დღევანდელი უთაურობის, დაიხ!

რატი — (გეოლას) უნდა მივეშველოთ რამენაირად.

პიპოლა — როგორ! რითი! ჩვენ რა შეგვიძლია!

რატი — მივდგეთ, მოვდგეთ. აბა, ასე ხელდაკრფილები ვიყოთ?

ფილიპე — მილიციაში გააცხადეთ, ასე აჯობებს. აცნობეთ სათანადო ორგანოებს. როგორც წესია. გააცხადეთ მილიციაში, დამიჯერეთ. თქვენზე მეტი გამოცდილება კი მაქვს მაინც.

რატი — (გეოლას) მივიდეთ ჯერ რომანოზთან.

პიპოლა — ახლა იქ წივილ-კივილი იქნება ატეხილი, სალაპარაკოდ ვის ეცლება.

რატი — მივიდეთ, ვანუგემოთ, რა ვიცი, აბა..

ფილიპე — უპატრონობის ბრალია ყველაფერი, უთაურობის... არავისი პატივისცემა რომ არ შერჩა ხალხს... ასეა ეს... მერე ინანებთ, მერე!..

ზოსიმა — შარშან მამა დასაფლავა რომანოზმა, ძველი პარტიული, საკაუშირო მნიშვნელობის პერსონალური პენსიონერი. უამრავი ორდენი და მედალი ჰქონდა მიღებული.

ფილიპე — ვიცნობდი მე.

ზოსიმა — რომანოზის მამას?

ფილიპე — ჰო, ოდონდ, ისე...

ზოსიმა — როგორი კაცი იყო?

ფილიპე — რა ვიცი, თქვენი მოსაწონი აღარავინაა. ავტორი იყო, ავტორია და პროპაგანდა მას მიანდეს ოციან წლებში. იშვიათად ვხვდებოდი ერთმანეთს რეკვირებში. სპეტაკი პიროვნება იყო. ხალხს რატომღაც მაინც ეშინოდა მისი და გაურბოდნენ, თვალს არიდებდნენ. პრინციპულ პარტიულ მუშაკად ვიცნობდით... ადრე ფოსტალიონად უმუშავია მგონი. ბოლოს პოლიტექონომიას კითხულობდა უნივერსიტეტში.

ბიბოლა – (ფილიპეს) ხალხი გა-
ურბოდა უბრალო ავტატორს?

ფილიპე – დიახ.

რატი – რა კაცი იყო ასეთი, მის
დანახვაზე რომ იმალებოდნენ.

ფილიპე – გაურბოდა, ალბათ, ვინც
პირშავად იყო მასთან.

ბიბოლა – ერთადაც მუშაობდით?

ფილიპე – რამდენიმე თვეს.

რატი – გასაგებია ყველაფერი. (გი-
გოლას) ხედავ შენ? რომანოზ ჯაშის
მამა ვინ ყოფილა! წელან სიტყვაც არ
დაცდენია ამაზე, მე კი...

ბიბოლა – (აწვევტიანებს) კარგი,
პო.

რატი – არა, სხვებს თუ ამტყუნებ
და ავიწყებ...

ბიბოლა – (აწვევტიანებს, მკაცრად)
გაჩუმდი ახლა! შენ ის თქვი, იმ ბავშვს
როგორ ვუშველოთ.

ფილიპე – მილიციაში გააცხადეთ,
მე თქვენ გეუბნებით. ეს მაინც დამიჯე-
რეთ.

რატი – (გიგოლას) გაეკითხოთ,
მივდგეთ, მოვდგეთ. ვინმე საიმედოს მი-
ვაგნოთ...

ფილიპე – (უყურადღებობით შეუ-
რაცხყოფილი ტონით, რატის) თუ არ
ლაშქრახავ, ერთი ეს მიბრძანე, ბატონო,
ქვეყანამ იცის უკვე, რომ გამოსასყიდს
ბევრს თხოულობენ. ქალაქში დიდებუ-
ლი ბინა გაქვს; სააგარაკოდ სასახლე
აგერ, ბატონო. ღმერთმა ყველაფერი
მშვიდობაში მოგახმაროს. ახლა კიდევ
სახლი გინდა აუშენო ცალკე უფროს
ბიჭს, დღეღამამ ამ საქმეზე ირჯები ზო-
გიერთებთან ერთად..

რატი – აბსოლუტურად ერთნაირი
უნარის მქონეს ბატუმშიც ვერ ნახავ.
თქვენი შექმნილი წყობა და სისტემა
უტყინოსაც და გონიერსაც მათხოვრულ
ხელფასს აძლევდა... გარდა ამისა, მარ-
ტო კუჭი ხომ არაა ყველაფერი... საქარ-
თველოს ისეთი უფლება ჰქონდა იმ
რეჟიმში, როგორიც აქვს ძალღს ან ვირ-
თხას. რატომ უნდა მეშინოდეს იმისი,
რომ ათასჯერ მეტად მდიდარი გახდებ

და სხვებმაც მილიონჯერ უკეთესად იც-
ხოვრონ. გადახედეთ ნორმალურ სახელ-
მწიფოებს, ვინ ცხოვრობს იქ ცუდად!
მხოლოდ ის, ვინც უქნარაა და უტყინო!
მეორე სახლს კი არა, მთელ კუნძულს
ვიყიდდი დღეს მეც და საქმის მცოდნე
ყველა პროფესიონალი. ადამიანურ სა-
ხელმწიფოში რომ ვცხოვრობდეთ. რას
მაყვედრით! ქურდობა, მექრთამეობა და
ყოველგვარი უზნეობა ამ სისხლიან იმ-
პერიაში ნორმა ვაჩნდა, თქვენი მაფიოზუ-
რი პარტიის წყალობით დაკანონებული
ნორმა!

ფილიპე – ვინ გასწავლა. ბიჭო,
შენ ქურდობა, მე და ჩემისთანა უმწიკე-
ლო კომუნისტებმა?

რატი – არა, ბატონო, როგორ გე-
კადრებათ.

ფილიპე – აბა, ვინ!

რატი – მარქსმა, ენგელსმა, ლენინ-
მა, ტროცკიმ, ბუხარინმა, სტალინმა,
ხრუშჩოვმა, სუსლოვმა, ბრეჟნევემა და
აი, ასეთებმა. სხვათაშორის, თქვენისთა-
ნებმაც კი, ჩემს ქურდობას რომ ხედავ-
დნენ და წლების მანძილზე ხმას არ
იღებდნენ.

ფილიპე – (აცხცახებული) – რო-
გორ მიბედავ!.. მე... მთელი ჩემი ცხოვ-
რება... სინდისიერად... და... (ბული შე-
უღონდება).

ზოსიმე – ვინდათ მოკლათ ეს უბე-
ღური? გაანებეთ თავი, ხომ ხედავთ, არ
ესმის მეტი (წყალს ასხურებს ფილიპეს
სახეზე).

რატი – რამ მოათრია აქ ეს შობელ-
ძაღლი. გასულ კვირასაც დამაწყვიტა
ნერვები. დაჯდება და თითოეულ აგურს
მითვლის ჩუმ-ჩუმად.

ბიბოლა – მართლა რომ რამე მოუ-
ვიდეს (მაჯას უსინჯავს). დავიღუპებით.

რატი – (ზოსიმეს) საყვლო გაუხსე-
ნი. ამ კიტელს ვერ თმობს ცოცხალი თა-
ვით. პაპანაქება სიცხემიც აცვია.

ბიბოლა – (რატის) ვალერიანის
წვეთები გამოიტანე. (ზოსიმეს) ყურები
დაუხიდე.

რატი – გონზე მოდის, მგონი. ვაი,

ჩვენს დღეს... (წამალს გამოითანს). ბატონო ფილიპე! (აწუდის კოვზით). ო, ერთი ახლა ამას მაუხერი მისცა, რას ამოგვეუჟავდა ყველას! გაიხსენებდა ახალგაზრდობას!.. ყმაწვილობას... ცოტა მოსვით. ბატონო.

ფილიპე — (მისუბტეული ხმით) აფერი არ მინდა მე თქვენი! (კოვზს ხელს უკრავს); აფერი...

ზოსიპე — ნუ გეშინია, ბატონო ფილიპე.

ფილიპე — უარესის ღირსი ვართ ჩვენ... უარესის...

ზოსიპე — დაწყნარდით, ბატონო ფილიპე.

პიპოლა — (რატის) დაუძახე მის რძალს.

ზოსიპე — არაა საჭირო. გაუარა უკვე.

პიპოლა — წყალი მაინც მოსვით ცოტა (აწუდის ჭიქით).

ფილიპე — უარესის ღირსი ვარ პირადად მე (ჭიქას ხელს აკრავს).

პიპოლა — გვაპატიოთ უნდა (ჩემო ბატონო. ლაპარაკს შევეყვით, ისე გვაქვს წერვები დაწყვეტილი, რომ ვეღარ მოვზომეთ...).

ფილიპე — (თავისთვის) აფსუს... აფსუს... (ხმაძაღლა) მე ისე პატიოსნად ვიცხოვრე ამ ქვეყანაზე, რომ ერთდროულად პალტო, ფეხსაცმელი და პიჯაკი არ მცმია. დიახ! ხან ერთი მაკლდა, ხან — მეორე, ისე დავბერდი. ზოგიერთებს კი... აფსუს, აფსუს...

პიპოლა — შეგვაშინეთ ყველა, მაგრამ არაფერია, უკვე კარგად ხართ. გვაპატიეთ. გადავაჭარბეთ. კი, თქვენი პატიოსნება საქვეყნოდაა ცნობილი.

ფილიპე — (თავისთვის თითქოს) უარესის ღირსი ვართ... (უცებ მუქარის ტონით) გააკეთეთ ისე, როგორც მე გუბნებთ და გააცხადეთ მილიციაში ბავშვის გატაცების ამბავი.

პიპოლა — (ტუნჯე თითის მიღებით რატის თვალს ჩაუკრავს) კი, ბატონო, კი. აუცილებლად თქვენზე უკეთესს სხვას ვის დავუჯერებთ.

ფილიპე — და არავითარი ფულის მიტანა!

რატი — როგორც თქვენ იტყვით, ბატონო. (თავისთვის) უკ. ერთი შენთვის ჩამარტყმევინა... პატარა უთო...

ფილიპე — ჯერ ოფიციალურ ორგანოებს უნდა შეატყობინოთ! სახელმწიფო დაწესებულებების უპატივემულობა კარგს არაფერს მოგიტანთ. დიახ! ცოტა მაინც დამიჯერეთ მე, ხანამ ცოცხალი ვარ.

პიპოლა — დღესვე გავაცხადებთ მილიციაში, ბატონო ფილიპე.

ფილიპე — და, საერთოდ, ერთხელ და სამუდამოდ მოეშვით დიდი ადამიანების ძაგებას. უკანასკნელად გაფრთხილეთ. იცოდეთ.

რატი — კი, ბატონო.

ფილიპე — და თუ მისი არაფერი მოგწონთ, უკეთესად თქვენ გააკეთეთ.

რატი — კი, გენაცვალე.

პიპოლა — მართალს ამბობს ეს ადამიანი და წაივადეთ ახლა იმ ბავშვის ამბავზე მილიციაში.

ფილიპე — (მუქარით) არავითარი ფულის მიტანა არ გავიგონო მე!

პიპოლა — ისე მოვიტყვეით: როგორც თქვენ გვიჩიეთ.

ფილიპე — და ისწავლეთ ერთხელ და სამუდამოდ ძველების პატივისცემა. იმ დიდი ადამიანის წყალობითაა დღეს საქართველო ცნობილი მთელ მსოფლიოში.

რატი — (ხმაძაღლა) ჩვენდა საუბედუროდ.

პიპოლა — (რატის მუქარით მუშტს მოუღერებს) კი, ბატონო.

ფილიპე — მე ისიც ვიცი, თქვენ რომ უფლება გქონდეთ, ძველ პარტიულლებს სუყველას ჩამოგვახრჩობდით. ამას ვერძნობ მე, დიახ!..

რატი — ეს რომ შეგვეძლოს, მაშინ რაღა განსხვავება იქნებოდა ჩვენსა და თქვენს შორის.

ფილიპე — (გულზე ხელს მიიდებს, მიკანკალებული ხმით) როგორ?!

პიპოლა — (რატის წაუბიძგებს)

წყალი მოიტანე, ცივი! აღუღებულ ჩაის ასმევ ამ ადამიანს? მილიციაში ხომ არ იცნობთ, ბატონო ფილიპე) ვინმეს? იქნებ თქვენმა ავტორიტეტმა უშველოს იმ უბედურ ბავშვს.

ჯონიკა — რა თქმა უნდა, იცნობს.

ვილიკა — მერე დავეფასებთ, მერე, როცა ბოლოს და ბოლოს, თვალები აგეხილებათ (წამოიწვევს ახადგომად). მარა გვიან იქნება.

გიგოლა — ბრძანდებოდეთ, ბატონო ფილიპე, ჯერ ცოტა ხანს მოისვენეთ და მიგაცილებთ სახლში.

ვილიკა — არა, მე თვითონ წავალ, ასე მიჩვენია, რა მიჭირს გასაცილებული. თქვენისთანებს ერთი ორს კიდეც გაუუძკლავდები (წამოდგება): ჯერ არ დაუჩანანაკებულვარ.

გიგოლა — მართალი ბრძანდებით, ბატონო ფილიპე. ლომი ხართ, ლომი. ფერიც კარგი გაქვთ და მშვენივრად გამოიყურებით.

ვილიკა — მე რა მიშავს, თქვენ იცითხეთ, რაც მოვივათ... (თითქოს თავისთვის) ჰო... კი... მეტი იყო დასახვრეტი... აი, მხოლოდ ამაში შეცდა.. მეტი გაცილებით მეტი უნდა მოვსო...

რატი — (ყურს მოკრავს ფილიპეს სიტყვებს, მთელი ხმით) გაეთრიე აქედან! აქოთებულო ბერიკაცი! ახლავე გაეთრიე!!!

გიგოლა — (ფილიპეს მკლავში ხელს წაავლებს, რატის, მუქართ) ბიჭო!..

ვილიკა — (აცახტახტება, განწირული ხმით) თქვენც დასახვრეტი ხართ ყველა!.. დასახვრეტი!.. დასახვრეტი! (კიბისკენ გაემართება ბორძიკით). ამოსაქვლეთი!..

გიგოლა — (ფილიპეს ხელს შეაშველებს) მოითმინეთ...

ვილიკა — (გიგოლას მოიშორებს) გამიშვი ხელი! დაწირაკებო!.. უმადურებო!.. სინდისგარეცხილებო!.. ამოსაქვლეთი ხართ ყველა, სათითაოდ!.. ჩამოსახრჩობო...

ჯონიკა — (გიგოლას) ჩაყვი, არ დაეცე.

ვილიკა — უმაქნისებო! თურმე ვისთვის ვიბრძოდით! მუქთახორებისთვის!.. აფსუს, აფსუს...

გიგოლა — (რატის და ჯონიკას) ამისი მარტო გაშვება არ შეიძლება.

რატი — (გიგოლას, ნიშნის მოგებით) იცხოვრე ახლა იმ ფილოსოფიით, რომ ყოველი დღე თითქოს უკანასკნელია შენთვის.

გიგოლა — კიდეც კარგი, აქვე ცხოვრობს (კიბისკენ გაემართება).

ვილიკა — თურმე წურბელებისთვის ვიბრძოდით! აფსუს! თურმე უმაქნისებისთვის!.. აფსუს!.. უმადურებისთვის!.. (გადის).

ჯონიკა — (რატის) რას ეუბნებოდი ახლა გიგოლას?

რატი — არაფერს. სისულელეა რაღაც. (კიბისკენ ხელს გაიშვერს). კიდეც რომ ამობობლდეს აქ, აივნიდან გადავაგდებ.

ჯონიკა — ერთი შენც.. ამისთანებს არც უნდა აყვე. ორი კატეგორიის კომუნისტები არიან საქართველოში. ერთია ევრეთ წოდებული სპეტაკი ბოლშევიკები. აი, ეს საცოდავი, ფილიპე; მართლა სინდისიერი და პატიოსანი ადამიანები იყვნენ ამ კატეგორიის პარტიულელები, მაგრამ უაღრესად გონებაშეზღუდულები. იმდენად, რომ არც ესმოდათ რას მოუტანდა ხალხს მათი წამოწყებული საქმე. პირიქით, ასეთებს გულუბრყვილოდ სჯეროდათ რომ აყვავებდნენ საქართველოს. მეორე კატეგორიას ეკუთვნიან დემაგოგები, ტერორისტები და კატომოძულეები, რომელთა მიზანი იყო მხოლოდ ძალაუფლების ხელში ჩაგდება ყოველგვარი საშუალებებით და ამიტომაც შესვეს ზღვა სისხლი. ხალხის და საქართველოს ბედი იმათ ფეხებზე ეკიდათ. შესამე კატეგორია საერთოდ არ არსებობს.

რატი — ხედავ, რა წამოროშა?!

ჯონიკა — აბა, სხვას რას ელი მისგან არც ღირს სალაპარაკოდ. მიდის და მიაქვს საფლავეში კომუნისტური დოგმები. (პაუზის შემდეგ) რატი! საქმეზე მო-

ვედი შენთან. სალაპარაკო მაქვს. გელოდებოდი.

რატი — ჰო, რაო! ცუდი არაფერი მითხრა, თუ ძმა ხარ. აღარ მეყო, რაც მოვისმინე?

ზოსივე — მინდოდა მარტო მენახე...

რატი — (შეტვება) მერე!

ზოსივე — დღეს დილით, სკვერის ახლოს, კარუსელთან რომ ჩამოვიარე, ყური მოკვარი, შენს ბიჭზე ლაპარაკობდნენ...

რატი — თორნიკეზე?!

ზოსივე — ჰო!

რატი — რაო!

ზოსივე — რომელიღაც თავის ამხანაგთან ერთად იმ გატაცებულ ბავშვს ეთამაშებოდაო...

რატი — (გაოგნებული) მერე!

ზოსივე — რა ვიცი... კარუსელზე დაღუსვამთ გოგონა და მერე... ხევისკენ მიმავალი უნახავთ ერთად...

რატი — თორნიკესთან ერთად?!

ზოსივე — ჰო.

პ ა უ ზ ა

რატი — (მშვიდად) რა გინდა ამით მითხრა.

ზოსივე — არ ვიცი... გეუბნები იმას, რასაც ამბობდნენ! ეჭვით, რა თქმა უნდა. შენი უფროსი ბიჭი დაუნახავთ იმ ბავშვთან, ესაა და ეს. არავინ არაფერს ამტკიცებს.

პ ა უ ზ ა

ნმა — რატი!

ზოსივე — (გადაიხედავს აივნიდან) ბოჩიაა.

რატი — არ ვარ შინ.

ზოსივე — (გადასძახებს აივნიდან) ქვევითაა, მოედანზე.

ბონიას ნმა — მისი ბიჭი სადაა?

ზოსივე — არ მინახავს, ვერ გეტყვი.

ბონიას ნმა — რამ ვააქრო მაინც-ღამაინც დღეს!

პ ა უ ზ ა

ზოსივე — მგონი, ქალაქშია წასული!

ბონიას ნმა — ჰო, ალბათ. ხალხიც

ასე ლაპარაკობს... იმასაც ამბობენ, დილით კარუსელთან ტრიალებდაო... რას გაიგებ ამ ქვეყანაზე... ნახვა მინდოდა, სამოსახლო შეეურჩიე ნამეტანი კაი...

II მოქმედება

სურათი I

მეტყვეის ქოხი მინდვრის განაპირას. მოშორებით, უკან, დიდი მთის შიშველი ფერდობი მოჩანს. ქოხთან ახლოს კუნძზე ქოსა ბოჩია ზის. საღამოა.

შემოდის ბიჟამოიანი გამგლევი.

ბავშვლელი — (როგორც კი ქოსა ბოჩიას შეინშნავს, თავისთვის) ფუი, დაწყველოს ღმერთმა!.. (სხვა გზით წასვლას დააპირებს, მაგრამ ვეღარ ასწრებს).

ბონია — (მისგან ზურგშექცევით ზის) არ გესიამოვნა. ხომ, ჩემი დანახვა! გაგნავს, გაგთვალე. რახან ქოსა ვარ, შენც გეჯავრები თურმე.

ბავშვლელი — (აბნეულად) როგორ გეკადრება, ბოჩია... უბრალოდ, ვერ გიცანი... გამარჯობა შენი... თვალგმა მიმტყუნეს, თითქმის დაგებრმავდი.

ბონია — რას დაბორილობ ამ ტყეში; საით მიდილიდი?

ბავშვლელი — ისე, გამოვისეირნე... სიარული, ხომ იცი, ჯანმრთელობისთვის მარგებელია. შენ რას აკეთებ აქ, ელოდები ვინმეს?

ბონია — რომანოზა უყმურს და უბედურს. ამ დროს იცის აქ ტრიალი.

ბავშვლელი — ჰო, მართლა, იპოვეს ბავშვიო, ამბობენ, მართალია?

ბონია — რა ვიცი მე.

ბავშვლელი — კაი ერთი, ბოჩია. შეიძლება მოხდეს რამე ისეთი, შენ რომ არ იცოდე?

ბონია — მე, მაგალითად, არ ვიცი, სად ეგლო რატის ბიჭი იმ დღეს, ბავშვი რომ გაიტაცეს და ამიტომაც ვზივარ ახლა აქ.

ბავშვლელი — მერე, რომანოზი გულთმისანია?

ბონია — წელან ჩემს დანახვაზე გარ-

ბოდი და ახლა ყველაფერი გინდა მათ-
ქმევიწიო.

გაგვლელი — ღმერთი, რჯული, ვერ გიცანი, ბოჩია.

ბოჩია — ესე იგი, გაინტერესებს, რა და როგორ მოხდა? ოღონდ ენას კბი-
ლები დააჭირე ჯერ!

გაგვლელი — აუცილებლად.

ბოჩია — კაი, აბა, გეცოდინება, ალ-
ბათ, რომ ბავშვის გამტაცებლებს ქიმი-
ური ფანქრით ნაწერი წერილი იმ უჟ-
მურის ფოსტის ყუთში ჩაუვლიათ.

გაგვლელი — ჰო, კი...

ბოჩია — ფული დათქმულ დროზე
და დათქმულ ადგილზე უნდა მიეტანა
თურმე ერთადერთ კაცს, მხლებ-
ლების გარეშე; ასეთი ყოფილა პირობა.
ჰოდა, გუშინვე გვიან საღამოს ფული
ვის წაუღია, იცი? რომანოზა უცხვირ-
პიროს! აბა! რა ენადვლება, რა, რძალი
მილიონერი ჰყავს და გაუჭირდებოდა?
წასულა მარტო და წაუღია ფული.

გაგვლელი — ეს ამბავი ხომ მთელ-
მა ქვეყანამ შეიტყო. შენ სხვა მითხარი
რამე, ჭურში კი არ ვზივარ.

ბოჩია — მაცალე ლაპარაკი! მთავა-
რი ისაა, რომ ბავშვის გატაცებამდე ცო-
ტა ხნით ადრე იმ საცოდავ გოგონასთან
ერთად უნახავთ რატი ტურმელაძის ბი-
ჭვი, თორნიკე!

გაგვლელი — ესეც ვიცი მე!

ბოჩია — (გულმოსული) აბა, რაღა
გინდა ჩემგან!

გაგვლელი — ეჭვი მიღრღნის გულ-
სო ახლა არ თქვი?

ბოჩია — ჰოდა, ამაშია საქმე! ეჭვი
კი არა, დანამდვილებით ვიცი, რომ ბავ-
შვი რატი ტურმელაძის მორფინისტი
ბიჭვის გატაცებულია!

გაგვლელი — რას ამბობ, კაცო! წე-
სიერი ბიჭიაო ქვეყანა გაიძახის.

ბოჩია — მე ჰაერზე არ ვლაპარაკობ,
სხვათა შორის. ასე მიცნობ? რატი თავს
იკატუნებს, თითქოს არაფერი იცოდეს.
მწაში ჩამარხული ნაქურდალი ფული
ულბება და მანეთი რომ თხოვო, არ გა-
სესხებს. ახლა სააგარაკოდ ცალკე უშე-

ნებს სახლს იმ მორფინისტ ბიჭს. ხომ
ხედავ, მეძებარი ძალღვივით რომ დაეძებს
სამოსახლოს. სპეკულანტობით და აფე-
რისტობით მილიონერი გახდა, მე და
შენ კი მათხოვრებოვით ვცხოვრობთ.

გაგვლელი — რატიმ თავისი საქმე
უნაკლოდ იცის, ბოჩია, მე და შენ კი
ლაქლაქის მეტი რა შეგვიძლია.

ბოჩია — უფურე ამას! მე რომ საქმე
მომანდონ, ქვაზე დავასახლებ ყველას.

გაგვლელი — კაი, ახლა, ბოჩია.
შენც კარგად იცი, რომ რატი ტურმელა-
ძე უნიჭიერესი კაცია; თავისი დარგის
ნამდვილი სპეციალისტი. მართლა მორ-
ფინისტი ჰყავს შვილი?

ბოჩია — უარესია! ხომ ხედავ, რაც
გააკეთა!

გაგვლელი — მოშკალი და ვერ და-
ვიჯერებ მე ამ ამბავს.

ბოჩია — ვინ გაძალებს! შენც მალე
აგეხილება თვალები. ახლა აქ იმიტომ
მოვედი, რომ მაინტერესებს, თვითონ რას
ფიქრობს ის უჟმური. ვისზე აქვს ეჭვი.
იქნებ წამოცდეს რამე.

გაგვლელი — ე, რატიც მეგობარი
მოდის, ბოჩია.

ბოჩია — გამოვადგება რაღაც-რაღა-
ცების დასადგენად. (იხედება იქით). ო,
რა ენაწავდებულა.

შემოდის გიგოლა

გიგოლა — საღამო მშვიდობისა.

გაგვლელი — ოჰ, კაი კაცს სიცოც-
ხლე და დღეგრძელობა (კონცას დაუპი-
რებს)

ბიგოლა — (სახეს მთარიდებს) ვა-
მარჯობათ... უკაცრავად, მაგრამ კონცა
რა ვაჟაკის საქმეა, პატივცემულო. არც
ქართული ადათ-წესია და ტრადიცია. ეს
ყალბი ჩვეულება კომუნისტებმა შემოი-
ღეს ჩვენში. ხომ გახსოვთ, აეროდრო-
მებსა და სადგურებზე ვითომდა გული-
სამარწყებელი სიყვარულით რომ კოც-
ნიდნენ ერთმანეთს (იცინის). აი, საიდან
გაურცელდა ეს სიმახინჯე და არამამა-
კაცური საქცეული. ნამდვილი ქართველე-
ბი კი, აი, ასე იქცევიან (მხრებზე კოც-
ნის). მაპატიეთ, მგონი ზედმეტი მომივი-

და. ცოტა ბახუსს გავეთამაშე და ვეღარ მოვზომე.

გაგვლელი — ცამდე მართალი ბრძანდებით, ჩემო ბატონო. მე პატარა კაცი ვარ და უნებურად სხეებს ვბაძავ ყველაფერში... რა გაქვთ საბოდიშო... თქვენს რჩევას არასოდეს დავივიწყებ...

ბონია — (გოგოლას) ზოგიერთები რომ თვალს გარიდებენ და სალამს არ გაძღვნიან საერთოდ, ის ხომ უარესია. რატისთან ერთად ვადაჰკარო: ალბათ.

პიპოლა — არა, მეზობელმა ვადა-მიპატიჟა და მე ერთი-ორი ჭიქაც მყოფინს. რატი ახლახან დაბრუნდა ქალაქიდან. აქვეა ხეუმი. მალე ამოვა, რომანოზი უნდა ვნახო. გაუხარდება ძალიან ბავშვის გადარჩენა. ჰოდა, ერთად მივულოცოთ რომანოზს პატარა ანგელოზის ბანდიტებისგან გამოსხნა.

ბონია — კი, დარწმუნებული ვარ, რომ რატის ძალიან გაუხარდებოდა, ძალიან...

პიპოლა — შენ რა, ეჭვი გეპარება? არ ველოდი თუ ასე მალე დამთავრდებოდა სასიკეთოდ ეს ამბავი. ჩამოუვარეთ მე და რატიმ ახლახანს რომანოზს. აქეთ წამოსულა თურმე. აი, ასეთ დროს შეიძლება ვადაკონო ადამიანი (**გაგვლელს გადახედავს**) ანდა ომიდან რომ დაბრუნდება ცოცხალი, მაშინ. ხომ ასეა!

გაგვლელი — ნამდვილად.

ბონია — ჰო, ისე ვერ დავიძინებ ანელამ, იმ უკმურს თუ არ გადაკვებე.

პიპოლა — უშიშარი კაცი ყოფილა, რას ერჩი. მაგალითად, მე ვერ გაუბედავდი მარტო მისვლას იმ ბანდიტებთან.

ბონია — კვიცი გვარზე ხტისო. მამამისი, როგორც ამბობენ, მარტოდმარტო შედიოდა ოჯახებში შუალამისას ხალხის დასაჭერად. შიშის გრძნობა თურმე საერთოდ არ გააჩნდა. თუმცა მაუზერი კი ჰქონია მოგდებული გვერდზე დღედაღამ.

პიპოლა — (გაოცებული) როგორ; როგორ?!

ბონია — არა... ჰო... მამამისივით უშიშარია ყველაფერში... ვაჟაკობა გენში აქვს.

შემოდის რომანოზი

გაგვლელი — სიცოცხლე და დღე-რძელობა ჩვენს რომანოზს.

პიპოლა — სულით და გულით ვილოცავთ ბავშვის გადარჩენას (**მიუახლოვდება და კოცნას დაუპირებს**).

რომანოზ — (სახეს მთარიდებს) იქნებ ჭლექი მჭირს. ამას გარდა, რა ვაჟაკის საქმეა პროშნა-პრუშტი.

პიპოლა — ასეთი დიდი სიხარულის დროს გამართლებულია, მე მგონი. (**ისევე დაუპირებს კოცნას**).

რომანოზ — გამანებე, ბატონო, თავი (**ისევე მთარიდებს სახეს**). რა არის სასიხარულო — ბავშვების გატაცება რომ დაიწვეს? ვიცეკვოთ და ერთმანეთი ვლომნოთ, რახან ამასაც მოვესწარიოთ, რა არის მოსალოცო! ბანდიტებს რომ უბატონოდ ხმა ვერ გავეცი? რას ხედავთ სასიხარულოს!..

გაგვლელი — ხომ შეიძლებოდა, რომ ბავშვი...

რომანოზ — (არ აცლის) ვიზეიმოთ, არა? რახან გამოვისყიდე! მომასვენეთ, ბატონო, და საქმეს მიხედეთ. გზაზე თავისუფლად ვეღარ გამივლია.

ბონია — რაა საწყენი იმაში, რომ ადამიანმა ბავშვის გადარჩენა მოგილოცოს...

გაგვლელი — ეს ხომ ნამდვილად ყველას გაგვეხარდა.

რომანოზ — (ბონიას) რამ მოგიყვანა აქ. პირდაპირ მითხარი. ბავშვი შენ ფეხებზე კვილია და, საერთოდ, ყველაფერი. ოღონდაც სხეების სალანძღავს მიაგნო და ცეცხლში გადავარდები. კარგად ვიცნობ, ვინცა ხარ.

ბონია — ბანდიტებს ვერაფერი დააკელი და ახლა ჩემზე ვინდა ბოღმა ამოანთხოი? ა?

რომანოზი — შენისთანები მაგათ სათოფეხზეც ვერ მიეკარებოდა.

ბონია — კი, უშიშარი ხარ, ოღონდ გვერდზე მოგდებული მაუზერი გაკლია.

რომანოზი — რა ვინდა მაგით თქვა.

ბონია — (მშვიდად) ანდა იქნება მა-

მაშენის ნაქონი მაუხერით წახვედი ასე გაბედულად იმ ბანდიტებთან.

რომანოვ — (წამოუნთება) რას ბუტბუტობ, ბიჭო, შენ! (მთელი ხმით) ახლა მე კიდევ ნერვების აშლა მინდა?! ეინაა შენი ხელწამოსაკრავი! მამანემი?! გაეთრიე ახლავე აქედან! ამ წუთში! მოშორდი აქაურობას! დროზე, სანამ არ ჩაგაძალღე ამ თოფით! გაეთრიე!

ბონია — კი, მიხაკო ჯაშის შვილს ვე არ გავიჭირებდა...

რომანოვ — (თოფს მოუღერებს) მომაშორეთ ეს გველის წიწილი!

ბიბოლა — (რომანოვს წინ გადაუღვება) ბონია, რა მოგივიდა!

ბონია გადის.

ბიბოლა — რა მაუხერზე ლაპარაკობდა!

რომანოვ — (იყურება იქით, საითაც ბონია წავიდა) ძაღლის გაგდებულნი! მუქთახორა! ყველას ლანძღვა-გინებით იკლებს. (უცებ ხმაძლდა) მე საიდან მეცოდინება, რა მაუხერზე ლაპარაკობდა!

გამკვლელი — დაწყნარდით, რომანოვ.

რომანოვ — (გიგოლას გამკვლვზე მიუთითებს) ეს ვილაა, ერთი გამაგებიანეთ; (გამკვლვს) რა შენი საქმეა, დაეწყნარდები თუ გადავირევი! თქვენც მიბრძანდით ახლავე აქედან! გამოძეცხადნენ ჭირისუფლები! მიბრძანდით! არ მჭირდება მე თქვენი თანაგრძნობა!

გამკვლელი გადის.

ბიბოლა — (ნაძალადევი ხუმრობით) ახლა ჩემი გაგდების ჯერი დადგა მგონი.

რომანოვ — მე არავის ვერჩი, ოღონდ ჩემთვის მამყოფეთ, ბატონო! ის გველი აღრე მამანემს არ მიყენებდა საფლაკში და ახლა მეც მომდგა. აქვე უნდა ჩამქადავდებინა ამ ცხელ გულზე. მამაჩემი მაუხერისტი კი არა, ერთი უბრალო ავითატორი იყო, და ეს მთელმა ქვეყანამ იცის.

შემოდის რატი

რატი — (სახეგაბადრული, გახარებული) მტრის ჯინაზე ხომ გავიმარჯვეთ,

რომანოვ! დღეს უნდა ვიქიფოთ... (უცებ) ლებლად. ორი საათია გეძებ (გადაკონანს უპირებს).

რომანოვ — (სახეს მოარიდებს და უცებ ბრაზდება) რა გვექიფება თუ იცი!

ბიბოლა — (რატის ანიშნებს, არაფერი თქვას) სად დაიკარგე ამდენი ხანი, უჩემოდ ეძებდი, ალბათ, სამოსახლოს. ჩემისთანა ნავსიანთან რას მიაგნებ, აბა.

რატი — ჰო, მაგრამ, რატომ არ უნდა შევსვათ თითო ჭიქა, მაინც ვერ გამოვიდა.

რომანოვ — ყველაფერს თავისი დრო აქვს, გენაცვალე.

რატი — მით უმეტეს...

რომანოვ — არ ვსვამ, ბატონო. იქნება ამ ღვინოს, აკრძალული მაქვს.

პ ა უ შ ა

ბიბოლა — უცნაური კაცი ხართ, ჩემო რომანოვ.

რომანოვ — რატომ, ვითომ...

ბიბოლა — ბავშვის გატაცება მართლ შენი უბედურებაა თუ მთელი ხალხის.

რომანოვ — ცარიელი ლაილიაა ეს. საქმეა საჭირო, დღესვე უნდა დახვრტო ერთი მეორე, მესამე, მეოთხე და დამყარდება წესრიგი. შიშით.

ბიბოლა — ისევ კომუნისტური მეთოდები?!

რომანოვ — თუ სხვაგვარად არაფერი გამოდის! ხომ ხედავ, როგორ აიშვა ხალხმა. კომუნისტები ყველაფერში კი არ ცდებოდნენ.

ბიბოლა — ღმერთმა ნუ ქნას, ჩვენც იგივე გავაკეთოთ...

რატი — (მშვიდად) გასაგებია ყველაფერი! (უცებ წამოუნთება) გუშინ მთელი დღე ჩემი შვილი, დიდიდან დაღამებამდე ჭიშკარს და მესერს ლებავდა ქალაქში მეზობლების დახმარებით და ამას მთელი ქვეყანა ხედავდა!

რომანოვ — (გიგოლას მიანერდება) შეიშალა ეს ხალხი ნამდვილად. (რატის) მერე მე რატომ უნდა მაინტერესებდეს რას აკეთებდა შენი შვილი გუშინ. ნაყ-

ლაბი თუ ხარ, სადაც დალიე, იქ მოინე-
ლე?

რატი – (გუნება გამოეცვლება, შემ-
რიგებლური ტონით) არ გაინტერესებს?!.
ჰო, მე.. უბრალოდ, იმიტომ ვითხარი,
რომ მეგონა, ნაწყენი იყავი, რომ ვერა-
ფერში დაგეხმარა... აქ რომ ყოფილიყო,
იმ ბანდიტებთან მაინც გაგაყოლებდი,
სხვა თუ არაფერი...

რატი – არავისი დახმარება მე არ
მჭირდება, დიდი მადლობა. მაშინ ვიქა-
ქანთო გაუთავებლად დლე და ღამე. (**გი-
გოლას**) კაი, თუ ძმა ხარ. ამ კაცს ახლა
კამათი და დისპუტი უნდა? ბეწვევა გა-
დარჩენილი! (**რომანოვს**) მაინც რო-
გორ შეგხვდნენ ის გადაგვარებულები,
საინტერესოა. თუმცა, ჰო, ამის გამხელა
არ შეიძლება და მეც ეჩუმიდები.

რომანოვ – თუ წავაწყვდი სადმე,
ერთს ვიცნობ.

გიგოლა – რაო? როგორ!

რომანოვ – ერთს ნიღაბი ჩამოუ-
ცურდა სახეზე, ფულს რომ იღებდა უბე-
ში. პირველად ვნახე. მარა ჩემს სიცოც-
ხლეში არ დამავიწყდება იმისი სახე.

გიგოლა – სად შეხვდით ერთმა-
ნეთს? თუმცა, ჰო...

რომანოვ – აქვე, ჭალაში, ხიდან.

გიგოლა – (**რომანოვს**) ხიდან?

რატი – (**გიგოლას**) ნუ ამოხდი ამ
კაცს სულს და მოასვენე ახლა. სხვათა
შორის, ჩემმა ბიჭმა გუშინ, იცით რა
მიოხრა? რახან ამდენ ხანს სამოსახლოს
ვერ მივაგენი, ხვალდან მე თვითონ შე-
ვუდგები ძებნასო. (**მიწის ჩიქნას იწ-
ყებს ჯოხით**).

გიგოლა – მშველებია მართლა და
ესაა.

რომანოვ – უხარმაზარი ფიჭვი
მოუჭრია გუშინ ჩემს არყოფნაში ვიღაც
ველურს აქ. ესეც იმის ბრალია, არავის
შიში რომ არა აქვთ.

გიგოლა – მამათქვენი ავითატორი
იყო, ბატონო რომანოვ?

რომანოვ – ორმოცდათორმეტი წე-
ლიწადა, მარა ვინ დაუფსა.

გიგოლა – საკავშირო მნიშვნელს
ბის პერსონალური პენსიონერი ყოფილა,
უამრავი ორდენი და მედალი მიუღია...

რომანოვ – ძველ ბოლშევიკ-აქტი-
ვისტებს აპატიეს უდანაშაულო ხალხის
ფლელტა და მამანქმმა უბრალო ავითატო-
რობით მათზე უარესი რა ჩაიდინა!

პ ა უ ზ ა

გიგოლა – ეჰ, ყველაფერს ვერ იტ-
ყვის ადამიანი..

რომანოვ – იმიტომ შეაღია მამა-
ჩემმა იმ მთავრობას ჯანი და სიცოცხლე
რომ მისი შთამომავალი აღვირახსნილი
ნამირალების სანადირო გამხდარიყო?
ბანდიტები პარპაშებენ განუკითხვად და
პასუხს არავინ თხოვს! აი, რა მოგიტა-
ნათ თქვენმა თავისუფლებამ!

პ ა უ ზ ა

გიგოლა – (**ირონიულად**) აფსუს, რა
დრო წავიდა! საუბედუროდ ვედარასო-
დეს მოვესწრებით იმ ხანას.

რომანოვ – (**დაცინვას ხვდება, გა-
გულიხებული**) არა, ასე სჯობს, დღეს
რაც ხდება ირგველიე... ძაღლიან-კატიო-
ნად რომ ყველა ბელადობას იჩემებს...

რატი – (**გიგოლას**) უარესიც შეიძ-
ლება თქვას კაცმა, შეილიშვილს რომ
მოტაცებენ. გუშინს აქეთ საერთოდ გო-
ნზე როგორაა ეს ადამიანი, არ გიკვირს?

გიგოლა – (**აბნეულად**) ჰო, კი...
აღბათ...

რომანოვ – ნურას უკაცრავად!
(**რატის მიაჩერდება**) მე გუშინდლამდეც
ამას ვიტყვოდი, რასაც ახლა ვამბობ.

გიგოლა – მამათქვენი ავითატორი
იყო, არა?

რომანოვ – (**ბრაზმორეული**) რამ-
დენჯერ უნდა მკითხო! დიახაც რომ ავი-
ტატორი იყო. ცალ ხელში წიგნი ეჭო-
რა, მეორეში მაუზური და ხალხში ვა-
ნათლება შეჰქონდა. რაა ამაში დასაძრა-
ხი!

გიგოლა – ეჰ, ჯობდა ორივე ხელ-
ში მაუზური სჭეროდა; ნაკლებ ცოდვას
ჩაიდენდა...

რომანოვ – (**გაოგნებული**) ვერ გა-
ვიგე! (**უცებ წამოუნთება და რატის მია-**

ჩერდება) სხვებმა იკითხონ, სხვებმა, ხალხს რომ წამებით ხდიდნენ სულს და მაუზერით სიკვდილს სანატრელად უხდიდნენ.. (მშვიდი ტონით) ვინ იცხოვრა მაშინ უცოდველი კრავივით, ა?

გიგოლა — ბევრმა. ძალიან ბევრმა.

რომანოვ — (რატის მიაჩერდება ისევ) შენც იგივეს ფიქრობ, როგორც ვხედავ.

რათი — (პაუზის შემდეგ) მე არ ვმალავ, მამაჩემი რომ ჩეკისტი იყო და ხალხს ხერეტდა.

რომანოვ — (პაუზის შემდეგ) სხვებს რალას ამტყუნებ. კარგად ვხედავ, რა თვალთაც იმზირები.

რათი — (მშვიდად) არავეს ვამტყუნებ, რადგან არ ვიცი. მე თვითონ როგორ მოვქეციედი მაშინ. იმ დროს რომ მეცხოვრა. იგივე შემთხვევა ვთქვა თქვენზეც (ორთავეს გადახედავს) და ყველაზე არავეს იცის დღეს, ვინ როგორ აიტანდა მაშინ შამფურების ტრიალს ყურებში... ოღონდ ნურც ხოტბას შევასხამთ იმ დროინდელ კომუნისტს, მერმინდელსაც. დღევანდელსაც...

რომანოვ — ყველას ერთი არშინით ვერ გაზომავე! მამაჩემი უბრალო აგიტატორი იყო. კაცი არასოდეს მოუკლავს!

გიგოლა — (უცებ წინასწრობას კარგავს, აღვზნებული) ხალხი რატომ გარბოდა მის დანახვაზე! ყველას ცოდვა რომ სხვებს გინდა მოკითხო!

რომანოვ — (მუქარით) ჩემთან ხმადაბლა ილაპარაკე! შურიან ხლხს უარესიც უთქვამს მამაჩემზე. ბევრი იმასაც ვერ იტანდა, უნივერსიტეტში კათედრა რომ ჩააბარეს.

გიგოლა — (დაუფიქრებლად) და წლების მანძილზე ახალგაზრდობას ტეინს ულაყებდა. (გონს მოეგება) უკაცრაჟად, მამათქვენი კი არა, მარქსიზმი.

რომანოვ — (გიგოლას, ნიშნის მოკვებით) ასეც რომ ყოფილიყო, ვინ უფრო დიდ დანაშაულს ჩადიოდა — აგიტატორი თუ ჩეკისტი! ყველას ერთი არშინით ვერ გაზომავე.

პ ა უ ზ ა

რათი — (მშვიდი ტონით) მამაჩემს დახვერტილ ხალხს დაითვლიდი. ბოლოს და ბოლოს...

რომანოვ — მერე? ეს ამართლებს მას?

რათი — არა, მაგრამ კომუნისტური აგიტაციის წყალობით მოწამლულ ხალხს ვერავეს დათვლის. იმდენია! აგიტაციის წყალობითაა, რომ ხალხი მოსისხლე მტერსაც კი ღმერთად მიიჩნევს და მის ნატერფალს ლოკავს, ვის უფრო დიდი დანაშაული ჩაუდენია — მამაჩემს თუ მიხაკო ჯაშს! მართლაც რომ ყველას ერთი არშინით ვერ გაზომავე.

რომანოვ — რას რომავე, შე სულწაწყმედილო! კაცისმკვლელებზე უფრო დიდი ცოდვა ვის ჩაუდენია ამქვეყნად! უტიფარიც ყოფილხარ სხვა სიკეთესთან ერთად. ერთი კაციც რომ დახვერიტო, ერთადერთიც კი, ის უფრო დიდი ცოდვაა, ვინემ მთელი ხალხის გაკომუნისტება. სად ჯალათი და ტერორისტი და სად უბრალო აგიტატორი!

გიგოლა — თუ საღი გონებით შევხედავთ იმ ჯოჯოხეთურ წლებს...

რომანოვ — (აწყვეტიანებს) შენც ამ საქმოსანმა (რატოზე უთითებს) გამოვიღაყა ტეინი, როგორც ვხედავ.

გიგოლა — (ყვირის მთელი ხმით) ბავშვებიც კი ჯაშუშებად და მამის მკვლელებად აქციეს სწორედ იმ გაზრწნილი აგიტაციის წყალობით! ვინც კომუნისტურ იდეოლოგიას ქადაგებდა მილიარდჯერ უფრო მეტი დამნაშავეა, ვიდრე რომელიმე ტერორისტი!

რომანოვ — შენც კაი გველის წიწილი ყოფილხარ!...

გიგოლა — ვინ უქადაგებდა ხალხს. დაეზრიათ ეკლესიები, ამოწყვეტიათ თავდაზნაურობა, სამღვდელოება, დეწვათ ილია ჭავჭავაძის წიგნები...

რომანოვ — თქვენისთანების კარნახით...

გიგოლა — როდის იყო საქართველო თავისუფალი და ძლიერი სახელმწიფო! გეკითხებით მე თქვენ. მაშინ ხომ არა, როცა გლეხობა თავდაზნაურობა

და სამღვდლოება ერთად იყო მუშტით შეკრული. ვინ შეთითხნა ჩვენთვის დამღუპველი ფილოსოფია ეგრეთ წოდებული კლასთა ბრძოლის შესახებ. უბნელესმა მარქსმა ხომ არა! ვის ეჭირა ეს დროშა! ვინ წაიკადა ერთმანეთს გლეხობა, თავადაზნაურობა და სამღვდლოება! აქედან დაიწყო, ამ უბინძურესი ფილოსოფიით ჩვენი დაცემა და გაპარტახება. ვინ ქადაგებდა ამას! ხალხს ასეთი აგიტაციით ტვინი გამოულავეს.

რომანოვ — სხვებს წაუკითხეთ, ბატონო, ეს ლექცია, სხვებს.

გიგოლა — (უფრო მეტად ბრაზდებ) რომელი იდეოლოგიის წყალობით გამოაძევეს ივანე ჯავახიშვილი თავისივე დაარსებული უნივერსიტეტიდან!

რომანოვ — უარესს ჩაიდენდით, თქვენ რომ ყოფილიყავით მაშინ.

გიგოლა — ვინ უჩინებდა ხალხს დედღადამ, დედ-მამაზე მეტად ლენინი შეიყვარო!..

რომანოვ — რეზინის ღეჭვას და მორფინისტობას ხომ მაინც ჯობდა!

გიგოლა — რომელი იდეოლოგიის წყალობით გააუქმეს თითქმის მთლიანად საქართველოს ისტორიის სწავლება სკოლებში, ინსტიტუტებში...

რომანოვ — ყველაფერი დრომ მოიტანა მაშინ.

გიგოლა — აგიტაციის წყალობით მთაწმინდაც კი წაბიღწეს.

რომანოვ — რას მიმტკიცებ, თუ უფიქრდები! კაცისმკვლელი აგიტატორთან შედარებით ანგელოზად რომ გამოგყავს! ვინა ხართ თქვენ ბოლოს და ბოლოს, გამაგებებით!

გიგოლა — ქუჩებს, სოფლებს და ქალაქებს ვის სახელებს არქმევდნენ ტაშის გრიალში, ისევ იმ აგიტაციის წყალობით.

რომანოვ — ასე ხდებოდა ყველაგან მთელ დედამიწაზე, სადაც რევოლუცია გაიმარჯვებდა.

გიგოლა — რომელმა იდეოლოგიამ მოწვევითა ქართველი ქალი ოჯახს და პარტიულ მუშაკად აქცია. უარესი და

ცემა და სიმახინჯე წარმოუდგენელი ჩვენთვის. პარამხანებში ხასად ცოფნაც კი უფრო ნორმალური, მისაღები იქნებოდა ქართველი ქალისთვის, ვიდრე კომუნისტების საქმეში გარევა.

რომანოვ — თქვენისთანების აზრით.

გიგოლა — ვინ გაასაჩუქრა ჩვენი მიწები ინტერნაციონალური ლოზუნგების ქადაგებით!.. მარქსისტული ბოღვის მოშველიებით! ხომ არ გგონიათ, რაც ამ კაცმა თქვა (რატიზე უთითებს), იოლი იყოს იმის აღიარება. ჩვენში თითო-ორიოლას თუ შეუძლია ეს! ჩეკისტების დახვერტილ ხალხს მართლა დათვლი, ბოლოს და ბოლოს. ხოლო ბოლშევიკური იდეოლოგიის აგიტაციის წყალობით მოწამლულ ადამიანებს, ვერასოდეს იმდენია!

რომანოვ — (ყვირის მთელი ხმით) მთვრალი ხარ თუ შეშლილი შენ! ყველა უკლებლივ დამნაშავეა, თანაბრად! ყველა!

გიგოლა — (უცებ მშვიდდება, წყნარი ტონით) აი, ეს მინდოდა, გეთქვათ, ბატონო რომანოვ! ყველა თანაბრად დამნაშავეა, დიახ! სულ ახლახან კი ამბობდით, რომ მამათქვენი ერთი უბრალო აგიტატორი იყო. ცოლვის ტვირთი ყველამ თანაბრად უნდა ზიდოს.

პ ა უ ზ ა

რატი — (ისევ ჩინჩის მიწას ჯიხით) ეჰ, ჯობდა, არ გავჩინე მამაჩემს...

რომანოვ — (ხმადაბლა) აირია მონასტერი, ძალღი პატრონს ვეღარ ცნობს.

გიგოლა — პირიქით, რომანოვ ბატონო, ახლა ლაგდება ყველაფერი. არეული აქამდე იყო — შავს რომ თერთად გვაჩეჩებდნენ.

რომანოვ — მეტი არაა ჩემი მტერი, ახლა რამე დალაგდეს.

გიგოლა — საუბედუროდ, ჩვენში დღესაც კი ბევრს ისევ ის დრო ურჩევნია, ბერლინი ან პარიზში მიღებული ცოდნისთვის რომ ხალხს ხურტდნენ. და ამას ახლა იმით ამართლებენ, სამა-

გიეროდ, გასტრონომი იყო სავსეო. თუ ასე ეიმსჯელებთ, რა თავისუფლების ღირსი ჩვენ ვართ. მხოლოდ კუჭზე და ჭამაზე ღორიც კი ფიქრობს.

რომანოვ — რას იზამ, ასეა, ბატონო, გასტრონომი უნდა ხალხს პირველ რიგში და მერე ყველაფერი დანარჩენი. ჰო!

გივოლა — აი, ამიტომაცაა მარქსი საფლავიდან ამოსათხრელი. (ხმაძალა) აღამიანს პირველ რიგში ჭირდება სუნთქვა და ეს სუნთქვა თავისუფლებაა..

რომანოვ — ბრტყელ-ბრტყელი სიტყვებით კუჭს ვერ ამოივსებს. ამ კაცმა (რატიზე უთითებს) იცის, რაა ცხოვრება. საქმოსანს ტყუილად არ ეძახიან. ჰოდა, კითხეო, თუ ვცდები.

რატი — რომანოვ ბატონო, ხომ შეიძლება მეც ისეთივე ნიჭი მქონდეს პრაქტიკულ ამბებში, როგორც ჰქონდა, ვთქვით, დავით სარაჯიშვილს, ა? დაუშვით, რომ მაქვს. მაგრამ მე ჩემი უნარის მთლიანად გამომზეურების საშუალება არ მქონდა გასაგები მიზეზების გამო. უდიდესი მეცენატის, დავით სარაჯიშვილის გვაში კომუნისტებმა დიდუბის პანთეონიდან ამოთხარეს და სადღაც გადაკარგეს, — კაპიტალისტი იყო, ისევ იმ ბინძური იდეოლოგიისა და ავიტაციის წყალობით.

რომანოვ — (ბრახდება) მერე! მე რა შუაში ვარ!

რატი — საქმოსანს რატომ მეძახი, გამაგებინე.

რომანოვ — ისე ვთქვი, კაი გავებოთ.

რატი — შენი შვილიშვილი ბეწვზეა გადარჩენილი, ჰოდა, ახლა მაინც არ უნდა გეცალოს მამანემის ლანძღვა-გინებისთვის.

გივოლა — და მართლაც გვაქვს მიზეზი, შევსვით თითო ჭიქა. მე გვაპატივებით. შევრიგდეთ ახლა და დავლოცოთ ბავშვი, ერთმანეთი, ჩვენი ქვეყანა.

რომანოვ — კომუნისტებზე უფრო დიდი მტერი საქართველოსთვის გაუთავებელი ქეიფი, დოღ-გარმონი და ჭა-

მა-სმავა. ესეც ავიტაციის წყალობით ხდება? ან ყველა იყო დამნაშავე, ან არავინ! მე ასე მჯერა!

ჰ ა უ ზ ა

გივოლა — (ფიქრებში წასული) ალბათ, ესაა ყველაზე დიდი სიმართლე.

რომანოვ — (რატის მიაჩერება) ჰო; შენ არ გეცოდინება... აქამდე მეგონა, თავს იკატუნებდი.. ვეტყვი პირდაპირ, ბოლოს და ბოლოს, რაღა სხვამ გითხრას... გუშინ მომეჩვენა, რომ იცოდი და მაღავდი. ჰო... ჩემი ძმა მამაშენმა დალუპა! მისი დასმენით დააპატიმრეს და დახვრიტეს. ამისი უტყუარი საბუთები არსებობს. ეს რომ შევიტყვი, მამაშენის სახელის ხსენებას ვეღარ ვიტან... შენც ამიტომ ავითვალისწინე.

ჰ ა უ ზ ა

გივოლა — ასე ხელალებით მაინც ძნელია თქმა.

რატი — (თვალები გაუშტერდება, ხმადაბლა) მართალი იქნება.

გივოლა — (შემრიგებლური ტონით) ვინ იცის..

რომანოვ — (რატის მშვიდად) გითხარი იმიტომ, რომ მამანემი აღარ ახსენო..

რატი — (თავს დაიქნებს) ჰო... (ისევ ჩინჩნის მიწას ჯიხით).

გივოლა — (რომანოვს, რატი რომ უხერხული მდგომარეობიდან გამოიფხანოს) — ბავშვი დაზაფრული იქნება, ალბათ. წარმომიდგენია, რა შიშს ჭამდა.

რომანოვ — ეს რომ არ მეთქვა (რატის მისჩერება), ვერ მოვისვენებდი.. თითქოს მამანემსაც ცოდვები შევუმსუბუქე..

რატი — ჰო (ისევ ჩინჩნის მიწას). (რომანოვს) ისე კი ყველაფერი ქაქანით დაიწყო.. მამაშენისთანებმა აქციეს მამანემი მკვლელად..

რომანოვ — მაინც შენსას არ იშლი..

გივოლა — (სიტყვას ბანზე აგდებს) ჭკვიანი კაცი ფუტკარს მოაშენებდა აქ, ისეთი ყვაილებია ამ ადგილებში.

რატი — (მთელი ხმით წამოიყვი-
 რებს) ძელები!!! ადამიანის ძელები!

გიგოლა და რომანოზი რატისთან
 მიირბენენ და მიწას ჩააკერებენ.

პ ა უ ზ ა

პიპოლა — (გაოგნებული) აქაც?!

რომანოზ — ყველგანაა მოფენი-
 ლი... ყოველ ნაბიჯზე...

რატი — აი, კიდეც აქ საფლაგია,
 ალბათ.

რომანოზ — საერთო საფლაგია.

რატი — აი, კიდეც კიდეც... თავის
 ქალაქ..

პიპოლა — ჰო, საერთო საფლაგს
 გაგს..

რომანოზ — არც აქ აშენდება სახ-
 ლი.

პ ა უ ზ ა

პიპოლა — ჩვენი მიწა სისხლითაა
 მორწყული... საქართველოში სახლი
 ყველგან ძელებზე დგას...

ხანგრძლივი პაუზა

რატი — (მიწას ჩაშტერებია) ღმერ-
 თმა იცის, ვინ იყვნენ ესენი..

პიპოლა — (რატის) მიაყარე მიწა.
 წაიდეტ შინ.

რომანოზ — (ქოხთან კუნძზე ჩა-
 მოჯდება, თავისთვის) ჰო, ყველგან
 ძელებზე დგას...

რატი — მცირე ძალიან... წაიდეტ-
 რატი და გიგოლა გადიან.

სურათი II

თორნიკეს ოთახი ქალაქში. გვიანი
 საღამო. თორნიკე მაგიდასთან დგას და
 რალაცას კერავს.

შემოდის რატი

რატი — (გაოცებული) — შენ სახლ-
 ში ხარ? რას აკეთებ, თორნიკე.

თორნიკე — ყველაფერთან ერთად
 ძაფიც დამპალია (ნაჭურს ტანზე მოი-
 ზომავს). ვერ ხედავ? შარვალს ვკერავ.

რატი — (დაბნეული) — ვისთვის!

თორნიკე — ჩემთვის. ატელიეს
 გახსნა არ მიფიქრა ვერ. (ისევ მოიზო-
 მავს ნაჭურს ტანზე) ფერი მოგწონს?

რატი — ყველაფერს ველოდი და
 ასე თუ გნახავდი, აღარ მეგონა. მაცი-
 ვარი გამორთულია რა თქმა უნდა. ბა-
 ზარში შენ არ წახვიდიოდი, ვიცე. ხილი
 მაინც მოგეტანა. ორი დღეა ალბათ არა-
 ფერი ვიჭამია. აბა, შარვალს კერავ, ა?
 დედაშენს რომ ენახე ასე შეიშლებოდა
 ჭკუიდან. ალბათ დიდი დრო მთანდომე-

თორნიკე — ექვსი დღე. ატელიეში
 სამარცხეინოდ კერავენ და რა მექნა.
 ბუბიაჩემის ნიჭი გამოიმყვა ალბათ. ხომ
 გახსოვს, რა კარგად კერავდა.

რატი — ჰო... ზღაპრული ფერია,
 ვინდება ძალიან. არც მე მაწყენდა ასე-
 თი შარვალი.

თორნიკე — ძლივს ვიშოვე.

რატი — ნაჭერი ჩემი და ხელობა
 შენი. გეზარება, გასაგებია.

თორნიკე — დრო არ მაქვს.

რატი (პაუზის შემდეგ) — მთელი
 დღე დაკავებული ხარ?

თორნიკე (პაუზის შემდეგ) — ჩემი
 ნახელავი, ვიცე, არ მოგეწონება (ისევ
 მოიზომავს ნაჭურს) გრძელი ხომ არაა?

რატი — თითქოს, ოდნავ, კი.

თორნიკე — ეს ასეა საჭირო. ამი-
 ტომ გეუბნები, ჩემი ნახელავი არ მოგე-
 წონება-მეთქი. ვილაცა გირეკავდა წე-
 ღან გამწარებული.

რატი — დედაშენს ისევ წამოუარა
 რადიკულიტმა. მთელი დღე იწვა გუ-
 შინ.

თორნიკე (თვალეში მიაჩერდე-
 ბა) — და მე მელიოდებოდა?

რატი — შუალამემდე.

თორნიკე — ერთი დღითაც ვეღარ
 ჩამოვსულვარ შინ. ტანი ხომ უნდა და-
 მებანა. აბანო, შენს გარდა, ყველას აქვს
 იმ აგარაკზე.

რატი — ჭიშკრის შედეგაში ვინ
 გეხმარებოდა?

თორნიკე — არავენ.

რატი — ფერიც კარგი შევირჩევია, ძალიან უხდება ეზოს. ესე იგი, მთელი დღე შინ იყავი!

თორნიკე (შეათვალიერებს რატის) — შენც დედაჩემივით მელოდებოდი გუშინ?

რატი — მე გვიან მივედი შინ. კინალამ მომკლა, რომ შემაგვიანდა. გიგოლასთან ერთად დავეყოლოდი შენს საქმეზე. ძნელია კაი სამოსახლოს მიგნება, ხომ იცი.

თორნიკე — როცა შინ დაბრუნდი, მერე დიდხანს ილაპარაკეთ შენ და დედაჩემმა? თუ, მაღე დაიძინეთ.

რატი — ჩაი დავლეე და დავწეკი. იწუწუნა ერთხანს საცოდავმა და ჩაეძინა მერე. ჯდომაც უჭირს. რა მნიშვნელობა აქვს, როდის დავიძინე.

თორნიკე — არავითარი. ისე, ამ შუა ზაფხულში, რადიკულიტი იშვიათია, საგანგებო შემთხვევაა მედიცინაში.

რატი — მარტო შენ როგორ შეღებე იმოდენა ჭიშკარი.

თორნიკე — ჩემი თუ არ გჯერა, მე ზობლებს ჰკითხე.

რატი — გხელაუდნენ, რომ ლებავდი? არა... (აიბნევა) მე მაინტერესებს, მარტომ როგორ დაუღე გული, გამომლაპარაკებელი მაინც გყოლოდა.

თორნიკე — შენ ხომ ძილის წინ ჩაის არ სვამ საერთოდ, რამდენადაც მახსოვს.

რატი — მერე!

თორნიკე — რატომ ცრუობ, დავლეე და დავწეკიო.

რატი — რა სალაპარაკოა ახლა ეს! რაღაც ვერ ხარ ხასიათზე დღეს! თუ მეჩვენება!

თორნიკე — ესე იგი, შენ და დედაჩემმა დიდხანს იჩურჩულეთ! და მე რომ ეს ჭიშკარი შევლებე, მარტო მე ზობლებმა კი არა, ქვეყანამ დაინახა. სხვა კიდევ რა გაინტერესებს!...

რატი — არაფერი!

თორნიკე (ისევ მოიხრება შარვალს) — ძალიან ვიწრო ხომ არაა?

რატი — არა, კარგია, მართლა, გინდა დება ძალიან.

თორნიკე — რახან მოგწონს, ესე იგი, უნდა დავარღვიო. მე და შენ სხვადასხვა კემოვნება გვაქვს, ანუ სხვადასხვა შეხედულება ცხოვრებაზე. ხომ ასეა?

რატი — ალბათ... ზოგიერთ რაღაცეებზე...

თორნიკე — ჰოდა, ამიტომაც, რაც შენ მოგწონს, მე ის ჭკუაში არ მიჯდება. და პირიქით. კიდევ დიდხანს აპირებს დედაჩემი ავადმყოფობას?

რატი — რა ვიცი... როდის გაუკვლის.

თორნიკე — სხვათაშორის, მე თუ მკითხავ აშენებული და გამზადებული სახლის ყიდვა ჯობია უფრო ნაკლები დაგიჯდება.

რატი — მაგრამ, სადაა ისეთი, შენ რომ მოგეწონოს.

თორნიკე — გიგოლას რომ ამ საქმეში გარეე, რას მიაგნებ.

რატი — დღეს ნახავ დედაშენს? სათვალე წამომიღოსო. გაუტყვდა ერთი გუშინ.

თორნიკე — წაუღე შენ. ზეგ ამოვალ, მგონი.

რატი (პაუზის შემდეგ) — მანამღე რა საქმე გაქვს აქ.

თორნიკე — ხომ ზედავ (ნაჭერს დაანახებს), ვინ კერავს შარვალს ერთ დღეში. მე ხომ ჯერ გამოუცდელი ვარ ამ საქმეში. თუ მომბეზრდა, მაშინვე მივანებებ თავს... (პაუზის შემდეგ) და სხვა რამეს მოვკიდებ ხელს.

რატი (გულუბრყვილოდ) — კარგი იქნება...

თორნიკე — რატომ! მე ჯერ არ მომბეზრებია!

რატი — როგორ არის დამტკვერილი ყველაფერი... მთელი ქალაქი განიზნულია, ეზოში კაცის ჭაჭანება არ ჩანს. შენ ვიყვარს ალბათ ასეთი დრო.

თორნიკე — ჩემთვის სულერთია.

რატი — აქ ალბათ ჩამოაღწია იმ

ამბავმა, რაც მოხდა გუშინ, ჩვენთან აგარაკზე.

თორნიკე — ვიცო, ჰო, ბავშვი გაიტაცეს.

რატი (პაუზის შემდეგ) — ვისგან გაიგე!

თორნიკე — ასეთი ამბავი, მამანემო, ელევის სისწრაფით ვრცელდება.

რატი — ჰო, რა თქმა უნდა.. საცოდავი ბავშვი!.. (პაუზის შემდეგ) ისე სხვათაშორის, იმოდენა ჭიშკარს მე ორ დღეში ვერ შევეღებავდი. ყოჩაღ შენ, ასე უნდა, მიხარია რომ მეხმარები. სამაგიერო ჩემზე იყოს. აქ გუშინ შუადღიდან ხარ, ხომ!

თორნიკე — არა, დილიდან. (პაუზის შემდეგ) მამანემო! ხომ შევთანხმდით, რომ ჩვენ სხვადასხვა შეხედულება გვაქვს ამ შარვალზედაც და საერთოდ მთელ სამყაროზედაც.

რატი — მერე! კარგია ეს?

თორნიკე — გადასარევი.

რატი (უცებ წამოენთება) — როგორ შეღაპარაკები!

თორნიკე — დამაცადე რა, მამა! რატომ მიშლი ხელს!.. ხომ ხედავ, საქმეს ვაკეთებ. ტყუილბრალოდ ფულის გადაყრას. ტყუილბრალოდ ფულის აღება მირჩენია. შენთვისაც ხომ ეს შეღავათია. (ირონიულად) ისეთი ხელობა ვისწავლე, ოჯახსაც რომ წაადგება.

რატი — სულ გაუცხოვდი ამ ბოლო დროს. როცა შეღაპარაკები, ტყეში იყურები.. როდის იყო ოჯახზე დარდობდი დღემდე.

თორნიკე — სახლის აშენება რომ მინდა! ეს რისი ნიშანია აბა! არაფერი შენ ჩემი არ მოვწონს.

რატი — ჰო... გი... იქნებ მართალი ხარ, ოღონდ ნუ მომატყუებ და როგორც გინდა ისე იცხოვრე, ნებას გაძლე. რა გვაქვს მე და შენ ერთმანეთთან დასამართლო.

თორნიკე — ნურც შენ დალევ დღეიდან ძილის წინ ჩაის, მაენებელია, შევთანხმდით.

რატი — კარგი, კარგი, წამომტეხე უნებურად... კახამ წამოგიყვანა მანქანით?

თორნიკე — ჰო.

რატი — ისე, სახლის აშენებას რომ მოხოვ, კარგია, მაგრამ რად გინდა...

თორნიკე — ნუ მაბნევ, მამანემო.

რატი — თურმე, იმ ადგილებში, ხევეს გაღმა, იქ, სადაც სამოსახლო ამოვარჩიე, ხალხს ხვრეტდნენ.

თორნიკე — მერე! ჩვენ რა შუაში ვართ!

რატი — ცოტა დაფიქრდი და ისე ილაპარაკე.

თორნიკე (გულმოსული) — იქ ვიდაც ოდესღაც ხალხს ხვრეტდა, რა ჩემი სადარდებელია.

პ ა უ ზ ა

რატი — სხვა ხელობაც ხომ არ გიწავლია ამ ბოლო დროს...

თორნიკე (თითში ნემსი შეესობა) — უხ... ვაი, ვაი, ვაი, ვაი.. (თითიდან სისხლს გამოწოვს და გაღაფურთხებს) ფუი... თითები სულ დავიჩხვლიტე.. მამა, დამაცადე რა, გეხვეწები. არ მინდა შენი სახლი და საერთოდ არაფერი, ოღონდ ჩემს საქმეში ნუ ჩაერევი. მეყო მე თქვენს დუღუკზე ცეკვა.

რატი — აქამდე სული კინაღამ ამომხადე და ახლა ასე უცებ გაღაფიქრე? რა იშოვე ასეთი!

თორნიკე — არ შეიძლება, თურმე, ბატონო, იმ ადგილებში სახლის აშენება და რა ექნათ!

რატი — ეს საშინელი ამბავი შენს გარდა ყველამ შეიცხადა...

თორნიკე — მამანემო, ერთი რამ მინდა გკითხო და არ გამოიჯაგრდე. შენ სინდისი არასოდეს ვაგვიყიდა? საიდან გაქვს ამდენი ფული ჩემთვის, რომ ცალკე სახლის აშენებას აპირებ. ხომ არ ნიშნავს ეს, რომ წლების მანძილზე რაღაცას ეშმაკობდი.. ასევეა სხვებიც! ყველას თავისი „მულამი“ აქვს მეც, სხვათაშორის.

რატი — კახამ რომელი გზით წამოგიყვანა?

თორნიკე — რატომ მიგდებ სიტყვას ბანზე.

რათი — კლუბის გზით ჩამოიარეთ?

თორნიკე (ისევ შეხედავს გამოცდელად) — არა, პირდაპირ სკვერი გადავჭვრიეთ, კარუსელთან, იქ მანქანის შუშები გაეწმინდეთ და მოკლეზე წამოვედით.

რათი — ვინმემ დაგინახა, მანქანის შუშებს რომ წმენდდი? იქ, კარუსელთან.

თორნიკე — ძილის წინ, კიდევი გიმეორებ, მაგარ ჩაის ნულარ დალევ, მამა, გულზე ცუდად მოქმედებს (გაბრაზებული ტონით) რაებს შეკითხვები!.. მე რა ვიცი ვინ მხედავს და ვინ — ვერა. არც მაინტერესებს!

პ ა უ ზ ა

რათი (მშვიდი ტონით) — მიეშვი მაგ საქმეს..

თორნიკე — ა, ბატონო (ნაჭერს მაგიდაზე დაავლებს და ძაფიან ნემსს გულზე დაიბნევს).

რათი (პაუზის შემდეგ) — დელაშენი მეტოღება.

თორნიკე — ასეთი რა ჭირს! საშინელი არაფერია... რადიკულიტი მეც მაწუხებებს ზოგჯერ... ოღონდ, ზამთარში.

რათი (ბრაზმორეული ხმით) — ჯერ ერთი, რა ზრდილობაა. მამა გესტუმრა და შენ ნემსსა და მაკრატელს ვერ შელევინარ წუთით. (ყვირის მთელი ხმით) ფანჯრები მაინც გამოაღე! იმასაც ვერ გრძნობ რა მძიმე ჰაერი ტრიალებს აქ!.. შენ გეუბნებიან!.. ფარდებიც გადასწიე! რას აკეთებ დანამალავს! გადასწიე ახლავე!..

თორნიკე (ფანჯარას გამოადებს) — მე იქ აღარ ამოვალ.

რათი (მშვიდი ტონით) — დელაშენთან?

თორნიკე — ჰო.

რათი — რატომ.

თორნიკე — სხვებთან მირჩევნია ვლოუნა.

რათი — როდემდე.

თორნიკე — არ ვიცი.

პ ა უ ზ ა

რათი (ყოყმანის შემდეგ) — ერთი ეს მითხარი, თუ ჩამიდგინა ოდესმე მე ისეთი რამ, რასაც ადამიანი არ იკადრებს, მიპასუხე.

თორნიკე — არ ვიცი.

რათი — თვალეში შემომხედე!..

თორნიკე — აპა! (გამოშწვევად მიანერდება).

რათი (ყურს აუწევს) — რა გამიკეთებია ასეთი!..

პ ა უ ზ ა

თორნიკე (მშვიდი ტონით) — ახლა წადი, დამიჯერე..

რათი — სახლიდან მაგდებს?!

თორნიკე (მშვიდი ტონით) — წადი, დამიჯერე..

რათი — ვისთან!..

თორნიკე — მაშინ მე წავალ ახლავე..

რათი (მუქარის ტონით) — უნემოდ ფეხს ვერ გააღვამ აქედან!

თორნიკე (სიცილი აუტყდება) — იქნებ ჩამკეტო კიდეც, ა?

რათი — მომეცი გასაღები!

თორნიკე — შენ ხომ გაქვს საკუთარი.

რათი — მომეცი სახლის გასაღები.

თორნიკე — ა, ბატონო (გასაღებს გადასცემს). რით დავიმსახურე მაინც ასეთი ყურადღება, ჩემთვის გაუგებარია. მე ხომ აქ არავინ მომყავს... ამ ბოლო დროს ამითვალწუხე... იმიტომ, რომ მოელი ხალხის თვალწინ სკვერი გადამომივლია თურმე დღისით. მზისით, აგარაკზე. აბა სად უნდა დაიარებოდეს ადამიანი კურორტზე! ყოველ ჩემს ნაბიჯს ეჭვის თვალთ უყურებ! კარგია ეს? ცუდია, მამაჩემო, ძალიან ცუდი! აბა ერთი შენი თავი წარმოიდგინე ჩემს ადგილზე! (ნიშნისმოკებით) ოოოოო! როგორი იქნება ყველა რომ შენს ნაბიჯს გიკონტროლებდეს! მაშინ ამდენ ფულსაც ვერ იშოვნდი! აბა! მე რაღას მერჩი! (საიდუმლო ტონით) როცა არა-

ვის უყვარხარ, სწორედ მაშინ ხარ თავისუფალი! აი, ხომ ხედავ, შარვალს ვკერავ, იმიტომ, რომ დღეს მე ასე მიწადა ხვალ კი რა მომეხანსიათება, არ ვიცი.

რატი — დედაშენსაც ამას ეტყევი?

თორნიკე — კი.

რატი — ჩემი ხნის რომ გახდები...

თორნიკე (აწყვეტინებს) — მე ყველაფერი ვთქვი. ბოლოს და ბოლოს, მამყოფეთ ჩემთვის!

რატი — იცოდე, რომ არ დავინდობ...

თორნიკე — აი, სწორედ ამიტომ ვაძლევ საკუთარ თავს ყველაფრის უფლებას.

რატი — (მიუახლოვდება) — მე ვიქნები შენი ყველაზე დიდი მტერი...

თორნიკე — არ მომეკარო, მამაჩემო, ხელში ნემსი მიჭირავს და ხომ იცი, რომ ეს საშიშია...

რატი — იცრუე მაინც ჩემთან, მომატყუე... რაღაც მოიგონე...

თორნიკე — არ შემიძლია.

რატი (პაუზის შემდეგ) — მეც რას გელაპარაკები, გაყინული და გაქვავებული გაქვს გული.

თორნიკე — უჭკუო ხომ არ გგონივარ! ჯერ რა გავაზარე, რომ ასე გეშინია! მე შარვალსაც კარგად ვკერავ და სხვებსაც, როცა საჭიროა.

რატი — შენის აზრით, მთავარია ის, რომ არავინ არაფერი შეიტყოს: მიპასუხე!

თორნიკე — ჭორებს მიყრიან, თუ დამიჯერებ. აჰა! შენი თვალით ნახე! (შიშველ მკლავებს უჩვენებს იმის დასტურად, რომ მორფს არ იკეთებს). აჰა, შემიძლია დურბინიც გამოვიტანო უკეთესად დაინახავ.

პ ა უ ზ ა

რატი — შენ კარგად იცი, აქამდე რაზედაც ვლაპარაკობდით.

თორნიკე — რა თქმა უნდა, ჩემს ჯანმრთელობაზე. ბუნებრივია, რომ მამა შეილზე ზრუნავდეს. მაგრამ გადაჭარბებული ყურადღება, როგორც ხში-

რად შენგან მსმენია, ხრწნის თურმე მომავალ თაობას.

რატი (მუქარით) — იცოდე, პირველი მე გაგწირავ; როცა ამისი დრო დადგება! მორფინისტობაც სანატრელი გამიხადე! პირველი მე გაგწირავ!..

თორნიკე (ისტერიული ყვირით) — იქნებ ავადმოყოფი ვარ!.. წამით მაინც დაფიქრდი ამაზე!

რატი — მე უკანასკნელად გელაპარაკები..

თორნიკე — თურმე როგორ იოლად შევიძლია გაწირო შეილი.

რატი — ახლა დამცინი კიდევ! (გარტყამს) შენ დედ-მამასაც ამისთანა ჭინჭებში გაცვლი! და, საერთოდ, ყველას!

თორნიკე (თავს ძალას ატანს და ისევ აგრძელებს კერვას, მშვიდი ტონით) — მოდი და ამის შემდეგ იცხოვე ისე, როგორც უფროსები ჩაგჩინებენ...

რატი (საბოლოოდ წონასწორობიდან გამოსული, ყვირის მთელი ხმით) — მოეშვი მაგ მაიმუნობას! (ნაჭერს ხელიდან გამოკლებს, ფანჯარაში მოისვრის და მაგიდას გადააყირავებს).

თორნიკე (გაოგნებული, თითქოს ცა ჩამოქცა) ეს რა გააკეთე!.. ეს რა გააკეთე!.. ეს რა გააკეთე!.. (მაკრატლს მოუღერებს, წამით ვახვედება, მაკრატლს იატაკზე დაანარცხებს და სკამზე ჯდება) ვინ დაიჯერებს, რასაც მე შენ ვითმენ!..

რატი (გაოგნებული) — რა?!

თორნიკე — ახლა ჩახვალ ეზოში და იმ შარვალს ამოიტან!

რატი (ატირდება) — მე არ შემიძლია შენი მოკვლა!..

თორნიკე — ყური ამიწიე! მცემე! მაფურთხე! და ყველაფერი ეს მოვითმინე!

რატი (წამოიყვირებს) — განუმიდი! შენი ხმა არ გამაგონო! ასე უტიფრად როგორ მიყურებ!

თორნიკე — იმის ნაცვლად, რომ რაღაც ამისხნა და გამაგებინო, ხული-განივით მექცევი.

რატი (მთელი ხმით) — გაჩუმდი!..

თორნიკე — მე ქვეით არ ჩავალ. ის ნაჭერი ხომ აზარალე ოჯახს. ჩემი ნაშრომიც წვალში ჩამიყარე. ამასაც გაპატიობ, სხვა რაღა გინდა! ოღონდ, ნუღარ იქნები ჩემზე განაწყენებული და შეერიგდეთ ახლა რაც იყო — იყო... მტერი მე ისედაც ბევრი მყავს. ზოგჯერ ვერცა ვთვლი, იმდენია. ესღა მაკლია, მამაჩემიც იმათ რიგში ჩადგეს. ჩამომართვი ხელი. ნუ შეჯდები ახლა ჯორზე. აჰა, ჩემი ხელი. ნუ ჯიუტობ. დამიჯერე. ასე აჯობებს. მე არ შემძლია გაგწირო შენსავით იოლად, ბოლოს და ბოლოს, მამა ხარ ჩემი.

რატი (დაიღრიალებს) — გაჩუმდი! (სკამს ხელს წამოაუვლებს და მიუახლოვდება).

თორნიკე — შეიშალე?!.. (წამოიჭრება და იმ კარებიდან გარბის, საიდანაც რატი შემოვიდა).

რატი (სკამს კარებს შიანარცხებს) — უნდა მომეკლა... ჩემი ხელით უნდა მომეკლა!..

სურათი III

რატის ორსართულიანი სახლი ხეხილიანი ეზოს სიღრმეში. შორს აგარაკის ხედი მოჩანს.

შემოდის რომანოზი, შეჩერდება. სახლს გახედავს და ბოლთისცემას შეუდგება. ისმის საქონლის ზმუილი. სადღაც ძაღლი აყეფდება. ადრიანი, მზიანი დილა.

რომანოზი ისევ შეჩერდება და სახლს მიაჩერდება, ყოყმანობს.

შემოდის გიგოლა

ბივროლა — დილა მშვიდობისა, ბატონო რომანოზ. ამ უთენია რომ დაგინახე ჩემი ეზოდან, ვიფიქრე. ხომ არაფერი მომზდარა-მეთქი კიდევ ცუდი და გადმოკვდი, გულმა არ მომითმინა.

რომანოზ — (სახლისკენ თავს გაიქნევს) — შინაა?

ბივროლა — ცოცხალ-მკვდარი.

რომანოზ — დაუძახე.

ბივროლა — რატის? არ შემძლია დაძვალადცემულივით იყო წუხელ.

რომანოზ — საქმე მაქვს. დაუძახე.

ბივროლა — ისედაც მკვდარია და ახლა ლაპარაკის თავიც არ ექნება.

რომანოზ — შენ გგონია, რომ მე მასზე უკეთესად ვარ? დაუძახე, ორი სიტყვა მაქვს სათქმელი.

ბივროლა — მარტო გინდა ნახო?

რომანოზ — შენთან ერთად დაველაპარაკები, დასამალი რა მაქვს.

გიგოლა გადის

რომანოზი ისევ ბოლთას ცემს.

ცოტა ხნის შემდეგ შემოდის გიგოლა და რატი.

ბივროლა — მძინარე მეგულებოდა ლოგინში და ავერ არ ვნახე კიბეზე ჩამომჯდარი? თეთრად გაუთენებია და მე.

რატი — (რომანოზს თავის დაქნევით, ცივად მივსალმება) — პირდაპირ მითხარი, რაც გაქვს სათქმელი.

რომანოზ — (მშვიდად) — ჩემი შვილიშვილი შენმა ბანდიტმა ბიჭმა მომტაცა. ჰოდა, ახლა, რახან მკვლელიც გახდა, აღარ გამოვედგენები ბავშვის საქმეს. ეგ ახალი უბედურება რომ არ ჩაედინა, ქვესენელში ჩავდევდი და იქაც მივაგნებდი. ახლა უჩემოდაც დასჯიან ისე, როგორც დამისახურა. ოღონდ, მამაჩემს ნუღარ ახსენებ, ნურც ავად ნურც კარგად, მის ლანძღვას მოეშვი. ეს მინდოდა მეთქვა შენთვის.

რატი — (გაღიზიანებული და ავღებული ტონით) — რაც გინდათ, ის უყავით ბიჭს! არავისი შეცოლება მე არ მჭირდება!.. (რომანოზს) და მერე, რა უფლება გაქვს ბავშვის გატაცება აპატიო! ვინ გითხრა, რომ ეს მარტო შენს ოჯახს ეხება! დახვერტაც რომ მიუსაჯონ ფეხს არ ვადავდვამ საშველად.. რაც გინდათ, ის უყავით! რახან მე გამწირა, შევილადაც აღარ ვთვლი დღეიდან... თურმე გველის წიწილი გამიზრდა... მამაშენის სახელს ვახსენებ კი არა, ყოველ წუთს მისი საფლავის მავინებელი ვიქნები!..

რომანოზ — (გაოცებული გადახედვს გიგოლას) — კი, მაგრამ...

რატი — (აწვევტინებს) — რატომ გიკვირს, ჩემო ბატონო! ჰო, მამაჩემიც ამოსათხრელია საფლავიდან და მისთანებიც! მაგათ ვგასწაულეს მუქთახრობა, ბანდიტობა, სისხლის სმა... (ხმაოდლა) კარგს რატომ უნდა ველოდოთ ახალგაზრდობისგან, როცა ამდენი სიბინძურე დაახვედრეს ძველებმა!..

გიგოლა — ყველას ნუ გამოუტან წირვას, რატი.

რატი — რა ბრიყვი და ყვეენი ვყოფილვარ, მეგონა შვილი მყავდა და თურმე...

გიგოლა — (აწვევტინებს) — ყველაფერი უნდა ავითანოთ... ასეთი ყოფილა ჩვენი ბედი.

რატი — თურმე კაცის მკვლელი და ბანდიტი გამიზრდია... მამაჩემის ცოდვამ მიწია, ნამდვილად!.. რაც მან სისხელი შესვა, შვილიშვილს აზღვევინა განგება! ასეა ეს... და ახია ჩემზე!.. (რომანოზს) ანგელოზ ბავშვს რომ აღამიანი ხელს ახლებს, დახვერტის კი არა, ჩამოხრჩობის ღირსია!..

გიგოლა — ისტერიკები რა ვაჟკაცის საქმეა... დაწყნარდი ახლა... მარტო შენ კი არ გაგწირა თორნიკემ, დედამისიც! ეს უნდა გახსოვდეს. ცირა შენი მისახედა...

შემოდის ბონია

გიგოლა — ამ ქოსას რაღა უნდა აქუთენია, რაღაც საშინელებას იტყვის ახლა, როგორც სჩვევია.

რატი — (ვიგოლას) — მომაცილე აქედან.

ბონია — გაიგებდით ალბათ, გუშინ, შუადღისას პროფესორ იაშვილის ბინა გაუძარცვავთ და შინ მარტოდმარტოდ მყოფი მოხუცებული დედამისი ჩაქუჩით მოუკლავთ. გვიან საღამოს თექვსმეტი წლის ლაწირაკმა დანით სამოცს მიტანებული კაცი გამოასალმა სიცოცხლეს ბენზინის რიგში. დაახლოებით იგივე საათებში ხევის გადაღმა ქალიშვილი

გააუპატიურეს თურმე ჯგუფურად და მერე იქვე დაუწვავთ. აგერ ახლა კი...

რატი — (აწვევტინებს, ხმაოდლა) — მერე რა გახარებული ყვები ამ ამბებს! გაბადრული!

ბონია — რატომ მიყვირი, გენაცვალე, თითქოს ჩემს შვილს ჩაედინოს ყველაფერი ეს..

რატი — (მთელი ხმით) — გაეთრიე აქედან!..

ბონია — მე მიყვირი კიდე? თავი არ გამოგეყოფა ხალხში და კიდე მე მიყვირი? ახლა მაინც ჩაიგდე ენა მუცელში.

რატი — ახლავე გაეთრიე! (კეზხელს წამოავლებს).

გიგოლა — (მიიღებს ბონიასთან) — წადი აქედან! ახლა კიდე ეს უნდა ამას? (რატიზე ანიშნებს და წაუბიძგებს). წადი, გაიარე...

ბონია — კიდე აქეთ მემუქრება! (რატის) შენისთანებმა დაღუპეს ეს ქვეყანა! საქმოსნებმა და მილიონებმა! შენი გასაგდები რა მჭირს მე!

გიგოლა — მოშორდი აქედან!.. (ისევ წაუბიძგებს).

ბონია — ენახოთ ვინ ვის გააგდებს ბოლოს... მუდამ მილიონები არ ვიშველის! ენახოთ, ენახოთ!.. მალე გაიგებ ვინა ვარ მე... ვიფიქრე მხარში ამოვუდგები-მეთქი და მავდებ? ენახოთ, ენახოთ!.. ეძებე ახლა სამოსახლო შენი ბანდიტი შვილისთვის! ყველაფერი ერთად ამოგშხამდება მალე! ახლა რომანოზის მოქრთამვა მოინდომე? ამ პატიოსანი კაცის! ნურას უკაცრავად... ძველებურად ველარ ვიშველის შენი მილიონები... რომანოზი მოგივლის ისე როგორც საჭიროა, მალე, სულ მალე... ენახოთ ვინ ვის გააგდებს ბოლოს...

რომანოზი — (ბონიას თოფს მიუშვერს) — წადი აქედან!

ბონია — (გაოცებული) — შენ მეუბნები ამას, რომანოზ?!

რომანოზ — ახლავე წადი!

ბონია — (რომანოზს) — შენც მოვისყიდა?!

რომანოვ — (ბოჩიას თოფს დაუმიზნებს) — მოშორდი აქაურობას!

ბონია — ეს რა ხდება ამ ქვეყანაზე!.. ენახოთ ენახოთ... ენახოთ... (გადის).

რატი — (ბოჩიას თვალს დაადევნებს) — ღმერთო, ამას რაღა დაუშავე...

პ ა უ ზ ა

გივოლა — (რატის) — წავალთ ჩვენ, (იმ მხარეს გაიხედავს, საითაც ბოჩია გავიდა) მანამ არაფერი გვეშველება, სანამ ასეთები იქნებიან ქვეყანაზე. რატომ უნდა უხაროდეს სხვისი უბედურება. (რატის) აიყვანე თავი ხელში. რას იზამ, ასეთი ბედი გქონია... უნდა შეეგუო. წავალთ ახლა. ყველაფერი ბედია...

რომანოვ — (რატის მიუახლოვდება და მხარზე ხელს დაადებს) — შედი სახლში.

პ ა უ ზ ა

რატი — ნუ წახვალთ ჯერ...

გივოლა — (დაუყვავებს) — ბედია და ილბალი ყველაფერი.

რომანოვ — (რატის) დღემდე არ გიცნობდი თურმე...

რატი — ნუ წახვალთ... ჩამოჯექით ცოტა ხანს. ვერ შევალ ახლა მე შინ.

ეზოში, კუნძებზე ჩამოსხდებიან

გივოლა — პაპის ნაჭამმა ტყველმა შეიღიშვილს მოსჭრა კბილი, ხომ გაგივიათ ეს ანდაზა.

პ ა უ ზ ა

რომანოვ — ასე ყოფილა. ბრძენია ხალხი.

რატი — მერჩია მე გაემხდარიყავი მკვლელი, ვინემ ჩემი შეილი... თორნიკე თუ ამას იზამდა... (ატირდება) რაღა ვარ მე დღეიდან ხალხის თვალში! მკვლელის მამა! პატარა ბავშვის გამტაცებლის აღმზრდელი!.. და მთელი სიცოცხლე ამ დადით უნდა ვიარო! ჰო! მკვლელის მამა ვარ მე!..

გივოლა — ზევისგან თუ მიწისძვრისგან დანგრეული სახლი ხომ გინახავს! გვეგონება სიცოცხლე ვეღარასო-

დეს მოიკიდებს ფეხს ასეთ გაპარტახებულ კერაზე! ჰოდა, ვისაც ძალა დარწმუნა ჰქონდა, ის უარეს უბედურებას იტანდა. კარგად ვიცი, რომ შენ სუსტი და უნებისყოფო კაცი არ ხარ.

რატი — ვერანაირი ქადაგება ვერ მცშველის მე ახლა, ჩემო ვივილა. ამ სიტყვებს კუბოსთან მდგომ ჭირისუფალს ხომ ვერ ეტყობი! მეც ახლა მკვლარი შეიღი მიწვევს წინ და რაღამ უნდა მომიბრუნოს გული...

გივოლა — დანგრეული ოჯახებიც წელში გამართულან ისეთი ადამიანების წყალობით, როგორც ბატონი რომანოზია. ხომ ხედავ, რა დროს ამოვიდგა მხარში! (რომანოვს) ძალიან გამაკვირვეთ, მართალი რომ ვითხრათ, თქვენი მოსვლით.

რომანოვ — წაქცეულ კაცს ხელი უნდა შეაშველო მაშინ, როცა ხედავ, რომ ხედ შედგომას უპირებენ.

რატი (რომანოვს) — მე რომ სინდისი მქონდეს, თვალეში ვერ უნდა გიყურებდე...

გივოლა — გაუბედურებულ კაცს თუ სიტყვას ვერ შეაწევ, არც უნდა გამოელაპარაკო. მე იმის თქმა მინდა, რომ ბატონ რომანოზივით რომ ყოველი ჩვენთაგანი იქცეოდეს, ცხოვრება ასატანი გახდებოდა მაშინ.

რომანოვ (უკმაყოფილო ტონით) — მე რა სახსენებელი ვარ... არ მიყვარს ასეთი რალაცეები...

რატი — ეს სახლი ეჩხირება ყველას თვალში! ასეა! ერთხელაც იქნება გადაწვავ და მოისვენებენ მერე! რა ოხრად მინდა! ვისთვის ვიკლავდი თურმე თავს!.. ღვიძლი შეიღი რომ გიდალატებს, სხეებისგან რაღას უნდა ელოდო!.. ყველას შურდა ჩემი ქონების და ახლა გაიხარებენ... მამაჩემის ცოდვამ მიწია! ასეა ეს! ვინმე მაინც უნდა დასჯილიყო მის გვარში! ეს სახლიც მამაჩემის ხელით ამოწვევტილი ხალხის ძვლებზე დგას! ჰო! ესეც! (წამოიჭრება, ეზოში დადებულ კეტს ხელს დააუღებს და აქაიქ მიწას ამოჩიქნის) ესეც!.. ესეც!.. ესეც!..

(არაადამიანური ხმით შეჰყვიერებს) ვაი-
 მე!!!... (ჩაიკეცება).

გიგოლა და რომანოზი რატიის მივარ-
 დებიან, მიწას ჩააცქერდებიან; გახევე-
 ბულები უძრავად დგანან.

პ ა უ ზ ა

გიგოლა (დამფრთხალი ხმით) —
 აქაც ძვლებია!.. ადამიანის ძვლები!

რომანოზ (მშვიდი ტონით) — ჰო,
 აქაც!.. ყოველ ნაბიჯზე!..

პ ა უ ზ ა

გიგოლა (რატიის წამოაჯენს) —
 რატი! რატი!

რატი (გონს მოეგება) — თურმე რო-
 გორ მიწაზე დაეაბიჯებდი...

რომანოზ (რატიის მხარზე ხელს
 დაადებს) — შეც, გიგოლაც... ყოველი
 ჩვენგანი ასეთ მიწაზე დაიარება!..

პ ა უ ზ ა

რატი (რომანოზს შეხედავს) — შენ
 დღეს ჩემთან მოხვედი..

რომანოზ — ჰო... (მხარზე ხელს
 დაჰკრავს).

რატი — მაღლობელი ვარ... (ატარ-

დება) საჩხუბრად მოხვედი და ახლა
 აი.. ვხედავ რომ მტრულად აღარ მიყუ-
 რებ...

გიგოლა — ჩვენი მამების ცოდვები
 თუ ერთმანეთს არ შეეუნდეთ, გადავ-
 შენდებით.

რომანოზ — ჰო... ალბათ...

გიგოლა — გაქრება ჩვენი სახსენე-
 ბელი, დღეს თუ ერთმანეთს არაფერს
 ვაპატიებთ.

რომანოზ — ჰო, სხვა გზა არც
 არის.

გიგოლა — ჩვენი ძალა რწმენა იყო
 მუდამ, ურთიერთშენდობა. გუშინდელი
 გზააბნეულებსაც თუ შემოვივრებთ, კბი-
 ლებაამდე შეიარაღებული ურჩხულიც
 ვერას დაგვაკლებს. არც ისე ჩალითაა
 დახურული ქვეყანა, ზოგ ქალაქუნას
 რომ ჰგონია თუ ერთად დავდგებით, ჩვე-
 ნი მომრევი დედაძინაზე აღარავინ იქ-
 ნება! რა გვაქვს გასაყოფი!.. და ერთად
 დავდგებით მაშინ, თუ ერთმანეთს ცოდ-
 ვებს შეეუნდობთ!..

რომანოზ — ჰო, სისხლი სისხლით
 არ გაიბანება!..

ფ ა რ დ ა

